

Zala-Somogyi Közlöny

Ismeretterjesztő lap

szépirodalom, kereskedelem, ipar, gazdaság, tudomány és művészet köréből.

Megjelen:

Minden hó 1-én, 10-én, és 20-kán egész ivon.

Szerkesztői iroda és kiadó hivatal: WAJDITS JOZSEF könyvkereskedésében.

Előfizetési feltételek:

Helyben házhoz hordással és vidékre postán külvé:

Egész évre: - 4 frt. - kr.
Fél évre: - 2 - -
Évnyegyedre: - 1 - -

Hirdetések:

A hat hasábos peltisorért 1-szor 7 kr.
2-szor 6 és minden további beiktatásért 5 kr.
Helygyűjt minden egyes beiktatásért 30 kr.
A „Nyitl téren”
egy pelt sor beiktatási díja 10 kr.

Előfizetési pénzek és hirdetések,

ugy szintén a lap szellemi tartalmát illető közlemények, valamint vidéki levelek, bérmentve a kiadóhivatalhoz küldendő K. NAGY-KANIZSÁRA.

Előfizetési felhívás,

ZALA-SOMOGYI KÖZLÖNY

6-ik év 2-ik felére.

Lapunk, mely körülbelül már he- tedig éve vidékünknek hí közlönye továbbra is megtartja az eddig kö- vetett beosztást, és azon reményben halad előre, hogy a n. é. közönség pártfogását ezentul is kiérdemelve az előfizetők számát minél na- gyobbra emelhesse.

Előfizetési feltételek: helyben házhoz hordva, vagy vidékre pós- tán szétküldve egész évre 4 frt., fél évre 2 frt., negyedévre 1 frt.

WAJDITS JÓZSEF,

felelős szerkesztő és kiadó tulajdonos.

Fő gymnasiumunk ügyében.

M. év június hó 23-án Nagy-Kanizsán alakítandó főgymnasium ügyében a fennálló bizottmány közgyűlést tartván, ez alkalmával a bizottmányi elnök T. A. kimutatta, miszerint ez ideig nyert aláírások útján az alapítványi tőke már oly számra növekedett, melynek évenkénti kamataiból legalább is két tanár urak fizetését fűdezni lehet; — Ezen jelentése folytán a jelen volt bi- zottmányi tagok azon határozatban alá- podtak meg, miszerint a Nagy Méltóság- n magyar kir. vallás- és oktatás Mi- niszterium eleibe egy folyamodás ter- jesztesék, melyben a helybeni gymna- siumban a jövő 1870/71. iskolai é tanév- re a 5-ik osztalynak megnyithatására kegyes engedelem kéressék.

Ugyan azon alkalommal előadá az elnök újabban gyűjtött aláírásoknak jegyzését és a kegyes adakozóknak kö- vetkező névsorát u. m.

Az alakítandó nagy-kanizsai főgym- nasium felségülésére újabb kegyes ajánlatokkal szerencsésített meg az ügyi-bizottmány és ugyan.

1. Tettes zalamegyei nemesség pénz- tárából a gymnasialis helyiség nagyob- bitása, építéshez 1000 frt.
2. Nagy méltóságn Tolnai gr. Festetics György ur Ó Excellentiája az alapítványhoz járuland 1000 frt.
3. Nagyságos Bétnioz Lajos Szombathely megyei nagyprépost ur készpénzben 40 frt.
4. Nagyságos Szabó József a pesti központi papnövel- de igazgató ur készpénzben 25 frt.
5. T. Ferbar József tapolcai járás szol- gabíró készpénzben 2 frt. 50 kr.
6. Fő tisztelendő Plander Ferencz novai esperest ur készpénzben 100 frt.
7. Nagykanizsai műkedvelő szinü fiataliság 117 frt. 2 krt.
8. N. tisztelendő Ké- márký káptalanfai plebánus ur 2 frt.
9. Fő tisztelendő Legát Gábor pákai es- perest ur 10 frt.
10. N. tiszt. Sélyei Antal dióskálai plebánus ur 2 90 kr. 11

Letenyei szolgabíró T. Szigethi Lajos ur által mgos gróf Andrassy, született gróf Szapáry asszonyságtól 50 frt. Lo- olus Imre 5 frt. Smaad Rubin 5 frt. Sieffer 1 frt. Szigethi Lajos 5 frt. Ösz- szesen 66 frt. Nagykanizsai lakosok közül 12. Tt Vlasits Antal készpénzben 100 frt., továbbá aláírás útján aján- lott fizetés mellett, Blau Pál ur 300 frt. Gozony Ferencz 50 frt. Walbach Mór 50 frt. Wágner Károly tanácsos 100 frt. Kaán Vilmos ügyvéd 100 frt. Eperjasy Sándor törv. széki tanácsos 100 frt. Dr. Horváth Antal ügyvéd 200 frt. Koch Mihály ügyvéd 100 frt. Összesen 1000 frt. alapítványul a ta- nárok fizetéséhez rendes kamat fizetés mellett Walbach Mór 200 frt. Weisz Samu 300 frt. Michel Ignác 100 frt. Ploszer Ignác 100 frt. Tárnok Alajos 200 frt. Ujváry Illés 600 frt. Grünhut Ph. 200 frt. Tóth Lajos ügyvéd 200 frt. Mártinkovics Károly főszolgabíró 200 frt. Horváth János ügyvéd 200 fr. Rätz Antal, orvos 200 frt. Wajdits Jó- zsef, Zala-Somogyi Közlöny szerkesztő- je 200 frt. Összesen 2700 frt. hoz- zájárul még Czotl ur ajánlata is, ki a főgymnasiumot egy pamlaggal és egy madraczal kívánja megajándékozni.

TÁRNOK ALAJOS, bizottmányi elnök.

Megyei ügyek.

Június 17-én összehívott bizottmányi gyű- léseinket Méltóságos főispán ur saját elnö- klete alatt megtartá, a gyűlést azon örvende- tes hírral nyitá meg, mely nem régiben az ország fővárosában végebe ment. A koroná- zási ünnepély nemzetünk történelmében, egy új korszakot fog képezni, fényre nézve po- dig fölül multa minden európai nemzet ün- nepélyét, mert fénylőni a magyar különösen azoret. En azon egyének közé tartozom, kiket pompa és fény elnem ragad, mert a csillogó drága kövek sokszor örültetett fényt ragyog- nak; maga a gyémánt is vakító fényt lövel, s mint kő jég hideg.

A mi engem elfogulttá tett azon esemény, mely a koronázás után történt. A felsőges fejedelmi pár a nemzet ajándékát vissza adá azon hőök gyermekoink, kiknek atyjok a jog és szabadság esztáiban elvérzett. Örö- möl omlitó M. főispánunk Zalamegye ban- deriuma, mely megnyerte ő felségok tetsző- sét, valóban ültözöttük, fényre, díszre bár- melyik banderiummal versenyezhetők; da- líás alakjuk pedig sok szép szívet mozgásba hozhatott. Meg kell toldanunk ezután a ha- gyományilag örökölt táj szözlást „Zala bora, monyocskéje és rákja, Zala bandoriuma is az első — A szép számmal össze jött bizott- mányi tagok hozzá fogtak a hiányzó törvény- széki tagok megválasztásához, s ülnökök- nek megválasztattak: Stettner ur kanizsá- ról, Molnár Dénes, Hídeg József urak, mind- annyi hitos ügyvédok. Ezekután Barcza Sándor alispán ur szólalt fel megszokott ottho- nosággal, s az egy hó alatt történetekről fo- lyékonyan tette megjelenését. Sajnos azon- ban, hogy jelentését először is a panaszos ügygyel kezdette, mely e megót a tultorho- ló katonai beszállásokból állott, a jó lo- het ő az illető hadparancsnokságnál meg- tó a kellő lépéseket, s iparkodott a megye jogát megvédeni, a dacára a többszöri meg- kérésnek, egy lovassági század mégis Ta-

polczára az inséggel jutott vidékre, — szál- lasoltatott; ugyanazért határozatott miszo- rint a megye közönsége kérvényvel járul- jon a honvédelmi miniszter Ó nagyméltósá- gához, hogy ezen baj minél előbb orvosolva legyen. Targyaltatott a megyei költségvetés, melyből 7000 forintot a pénzügyminiszteri- um nem hagyott helybe, ezen összeg nélkül pedig az administrationalis költségek nem kerülének ki, azért ezen összeg utalványo- zásáért is kérvény intéztetett. Jelenté to- vábbá, hogy a kozbátorság tekintetéből a foglárók számát szaporitá, s egy pár hét alatt szolgálatra készen állanak. — L-görde- kosabb jelentés volt a kanizsai bíró válasza- tá. Sajnosan értesültünk, hogy a kiküldetés- kellő eredinényre nem vezetett, miután a ki- kanizsai polgárság nem akar rendezett yáro- si tanácsot, nem lévén annyi érdeke, mint a nagykanizsai lakosoknak.

T. L. ügyvéd ur panaszképon előadá, hogy az egyesek részéről az ügyvédi kar el- len szabad polgárhoz nem illő tettek követ- tetnek el, mely egyének ellon nincs ügyvédi regressus, miután vagyonuk nincs, lovagias olegtételtre pedig képtelenek, s így a grom- baságot zsebre kell rakni.

Nem kutatom, mi okozta Kis-Kanizsa vá- rosának a polgárainak az ügyvédi kar ello- ni ellenszönvét, mert ezen tárgyhoz hozzá szöllani, a helyi viszonyok alapos ismerete szükséges, de mint megyei földbirto- kos a polgárság megnyugtására irhatom, hogy a törvényhozók a kir. ítélő táblát azért állítottak fel, ha van olyan ügyvéd, ki visz- sza élne esküjével, törvénytelenséget követ- ne el, ugy az illető onnét kaphatja ezen szót silentarius, mely sohasem téveszti el hatá- sát; szükségtelen tehát türelmetlenkedni, mert higgadság s kitartással érhetünk csak ezélt. Kanizsa városa világ kereskedelmi forgalmánál fogva törvényszék nélkül sem- nem állhat, sőt váltótörvényszék fellállítása is szükséges lévén, a magas kormányi or- szágos segélyre méltán számot tarthat, és ez által a város kiadásain is segítő lenno.

Kis Kanizsa város polgárai, ha jobb szo- retik a 12 ftig itélő bíró, válassza saját ko- beléből, kit bizalmával megtisztol, mert a rukon szönvét erőszakolni nem lehet.

Magye bizottmánya végzésileg kimondá; Kanizsa városa válassza meg minél előbb tisztviselőit, s mint alkotmányos polgárok választási jogokkal élni iparkodjanak.

Végül a megye bizottmánya a magyar mi- niszteriumhoz, azon közbenjárásért, hogy Ó Felsőge a király a száműzöttek javait és szabadságát vissza adta, hódoló tiszteletét feliratban felküldeni elhatározta. Az ily ne- mes fejedelmi tettet az egész ország áldás- sal vizsgálhoz !!

BÁRANYAI ELEK.

Levellezések.

Tapsony, június 26. 1867.

Folyó hó 24. és 25-én 1/4-kor délután, iszonyu mennydörgés és villámlás között, sötét felhők boriták az eget, mintha elakar- ták volna nyelni a világot.

Szomoruan beszélgetve néztünk a felle- gekre, s aggodalommal vártuk, mit rejtett a végzet szárnyaik alá. A villámok minden egyes csattanása s akár gyéren hallani kez- dő jég, egy-egy roményunket szemmisít meg a küszöbön álló aratáshoz. De hála az égnokl aggasztó sejtelmünk nem teljesült.

A lohogó zápor, mint áradat hömpölygött visbe — sárba fűrözve, az apróbb növénye- ket s kitágotva az előbb is öblös vízmosás- okat — távozott anélkül, hogy terményeink- ben érzékenyebb károkat tett volna.

Szerény lakainkban is maradt utójele a viharnek. Többnyire sárból épült házfalaink nem akadályozhaták meg a több helyon ösz- szetoltat vizot, majd ugy jártunk mint az ür.

go. Mintha minden szögében forrás fakad- volna, fölbugyogott a víz szökák, konyhák a kamrákban, es utóbbiakban ugyan nem sok kárt tettek, mert — sub rosa mondvá — dresok biz azok.

25-én falvunkon kívül álló egyik malom mellett, a villám egy szalmaboglyát égetett fel, jólehet közel állott a malomhoz, egyéb- kár nem történt; 25-én ugyan oda nem mesző egy széna petronczót.

Mezőink gyönyörűek. Helylyel közel már kopókot is láthatni. Némely gasdák vallo- mása szerint, emlékeztükét haladó idők óta nem volt olyan termés mint az idén. A tava- sziki nem oly szépek, mint az ősziék.

Kenyérünk, hála Istennek lesz elég. De mert nem csak kenyérről, hanem — keves kivétellel — borral is él az ombor: lesz-e borunk? Erro egész örömmel: quantum sa- tis, felelhetik. Ami szölköket illeti, tökéle- teson kielégítő szöretet ígérnek.

Alkotmányunk van, kenyérünk s borunk lesz (?) Szegény népünk arasz vidámulnak; mire elmulik az aratás s megérkezik a szö- ret, talán teljes lesz öröme. Adja Isten, hogy legyen ugy, mint már régen volt!

K. . . . r Gy . . . . a.

Zala-somogyi hírek.

△ (Kanizsa pécsi vasút.) politikai bejá- rása tekintetéből a m. k. közlekedési és kö- zmunkügyi miniszter ur ő excoletiaja, Biba- ri Sándor miniszteri titkár ur ő nagyságát ki- küldvön jun. 27. városunk tanács-teremében a kiküldöttség összejött, hol a kiküldetés- czöljának a bizottmányi elnöke által tett elő- terjesztése után annak tudomására jutván a város hatósága, hogy a tervezett vasútvonal Mura-korasztor alul kiindulólóg Somogy leg- szélsőbb déli részén a Dráva meredek part- ján eszoletatitk vezetett, a város részéről a tervezett vonal kitudulási pontja és iránya ellen több igen fontos és jogos érdek alapján ünnepélyes tiltakozás emeltetett, melyet nem csak megvén t, hanem a szomszéd Somogy- megye küldöttség- is egész kiterjedésében megadnál fogadott, ezen szóval előterjesztett tiltakozás irásbani érvényesítésére a bizott- mány elnöke által városunk illetőleg a két megye kiküldöttjei utasitva lévön ennek jun. hó 28-án meg is felelték. Romépylájuk lezson alkalmunk ezen közérdeku okmányt jövő számunkban egész torjedelmében közölhetni addig is azonban az erre hivatott hatóságok magya figyelmebe ajánljuk.

△ (Urnapi körmenet.) Az urnapi körme- net a szokott ünnepélyességgel ment végbe, melyen a nagy számu ahitatos híveken ki- vül a helybéli tanuló ifjuság, a hatóság tisz- tikara, s cs. kir. katonaság az összes csöhek vagy számban vettek részt, az idő az ünne- pélyre legkedvezőbb volt.

△ (Novezotes régiség.) A Balaton léca- polása után több helyon, p. o. a sághi pus- tán kaszáló keletkezett. Folyó hó első napja- ban ott az uradalmi tiszt szénát gyűjtetvén, egy gyűjtőnek villája megakadt, minek okát keresvön, látta, hogy villájának középső ága egy harangnak koronájába akadt. Az ur- dalmi tiszt a harangot kiasatta, mely egész- ben ép, kivéve, hogy koronájának egy ága és szive hiányzik; 63 1/2 font nehézségű. A korona alatti felső részen a számok vehetők ki: I. O. II. III. 4. IIII. Az alsó részen körös- körül cirádák láthatók, de melyeket oddig tisztán kivonni nem lehetett. — Régiségét mutatja alakja is, mely inkább hosszukás, mint gömbölyű. Igen tiszta, csengő hangja van.

△ (Az Eszterházy) Jóságok zárbizottsá- ga közhírre teszi, hogy a központi pénztár jul. 1 től kezdve megkezdí a mult évi jun. 15-én huzott-sorsjegyek, s a mult évi június 30-án lejárt 1844 ki kölcsön eszelvények ki- fizetését.

... az alkalmat, sietve adja meg a szabadságát, és ne utasítson egy oly jövedelmi forrást, melyet jelen körülményeinknél fogva az állam megterhelése nélkül semmivel pótolni nem lehetne.

Kimutatás

a Petőfi-szobor pénzügyében.
Távollétom alatt a „Hon” szerkesztőségéhez több rendbéli összeg küldetvén a Petőfi-szobor pénz alapjához, azokat a postai első takarékpénztárba külön letéve, az intézeti könyvecskét 525 frt 80 krról szóló összeggel igen tisztelt barátom Jókai Mór nekem a napokban átadta.
H. z. a. utólagán a salutón Jókaihoz „kilencz hufi” által Csornáról küldött 9 flót, a soproni ev. főtanoda VII. osztályának 18 franyi gyűjteményét; továbbá a f. évi ápril 23-án közzétett utolsó kimutatásomban foglalt 8767 ft 6 krt, eddig az általam takarékpénztárilag kezelt tőke tesz összesen 9319 ft 86 krt kamataival együtt közel 12,000 (tizenkét ezer) frtot o. ó.
Kelt Pesten, 1867. jun. 17-én (régi posta-utca 2. szám).
Rományi Edó s. k.
a Petőfi-szobordíj bizottságának ideiglenes elnöke.

Fővárosi és vidéki hírek.

h. (A dalárda) is szívetek, majlis óta omi élettel, sommi készülődés. Színészek, fűrdők, mulatóhelyeink stb nincs, jó volna, ha a pangó társas életet felvillanyozná az egyet valami kis estélylyel.
h. (Megyei közönségünk) utján, legközelebb ezelszori intézkedés tetelo hozatott j. valatba, a m. büntető törvényszék részéről, airt, hogy a sok díj-nélkül s z a b. ad. lopás a a felfogadott kanászbojtárok száma kevésbítessék, vagy egyebkent ez osztály rendeztessék, hogy lopni ne legyen könnyőlen. Üdvözöljük ezen hadtványt, miután a t. től bizton várjuk azt, hogy mit évok óta tapasztaltunk, miszerint a legtöbb sertés tolvaj-lis ezen tiszeltre mltő, szorososa próbái: ni járógító osztály áltli követtoitk ol, jó vőben lehetőleg megszüntetve, a sok kárnak elője vőve lend.
h. (Mocsoládón egyik közbírtokos B. D. löfgyorvórelt vetott végott életének. Az öngyilkosság oka, tekintve az elhalt körül-ményeit, melyekből az indokot következtetni sem lehet — nem tudatik.
h. (Szilágyi Terka) Bényoi szintársula-tának ezeltt egyik jelesobb nő tagja, ki pár év előtt sokszor gyönyörködtetett bon-núkat kedvos jittókával, kedvos alakjával, — a vett jelentős szorint Kassán sorvadá-ban elhalt. Ismerői szives emlékezettel vesznek részt halálán.

h. (A dalárda) is szívetek, majlis óta omi élettel, sommi készülődés. Színészek, fűrdők, mulatóhelyeink stb nincs, jó volna, ha a pangó társas életet felvillanyozná az egyet valami kis estélylyel.
h. (Megyei közönségünk) utján, legközelebb ezelszori intézkedés tetelo hozatott j. valatba, a m. büntető törvényszék részéről, airt, hogy a sok díj-nélkül s z a b. ad. lopás a a felfogadott kanászbojtárok száma kevésbítessék, vagy egyebkent ez osztály rendeztessék, hogy lopni ne legyen könnyőlen. Üdvözöljük ezen hadtványt, miután a t. től bizton várjuk azt, hogy mit évok óta tapasztaltunk, miszerint a legtöbb sertés tolvaj-lis ezen tiszeltre mltő, szorososa próbái: ni járógító osztály áltli követtoitk ol, jó vőben lehetőleg megszüntetve, a sok kárnak elője vőve lend.
h. (Mocsoládón egyik közbírtokos B. D. löfgyorvórelt vetott végott életének. Az öngyilkosság oka, tekintve az elhalt körül-ményeit, melyekből az indokot következtetni sem lehet — nem tudatik.
h. (Szilágyi Terka) Bényoi szintársula-tának ezeltt egyik jelesobb nő tagja, ki pár év előtt sokszor gyönyörködtetett bon-núkat kedvos jittókával, kedvos alakjával, — a vett jelentős szorint Kassán sorvadá-ban elhalt. Ismerői szives emlékezettel vesznek részt halálán.

h. (A dalárda) is szívetek, majlis óta omi élettel, sommi készülődés. Színészek, fűrdők, mulatóhelyeink stb nincs, jó volna, ha a pangó társas életet felvillanyozná az egyet valami kis estélylyel.
h. (Megyei közönségünk) utján, legközelebb ezelszori intézkedés tetelo hozatott j. valatba, a m. büntető törvényszék részéről, airt, hogy a sok díj-nélkül s z a b. ad. lopás a a felfogadott kanászbojtárok száma kevésbítessék, vagy egyebkent ez osztály rendeztessék, hogy lopni ne legyen könnyőlen. Üdvözöljük ezen hadtványt, miután a t. től bizton várjuk azt, hogy mit évok óta tapasztaltunk, miszerint a legtöbb sertés tolvaj-lis ezen tiszeltre mltő, szorososa próbái: ni járógító osztály áltli követtoitk ol, jó vőben lehetőleg megszüntetve, a sok kárnak elője vőve lend.
h. (Mocsoládón egyik közbírtokos B. D. löfgyorvórelt vetott végott életének. Az öngyilkosság oka, tekintve az elhalt körül-ményeit, melyekből az indokot következtetni sem lehet — nem tudatik.
h. (Szilágyi Terka) Bényoi szintársula-tának ezeltt egyik jelesobb nő tagja, ki pár év előtt sokszor gyönyörködtetett bon-núkat kedvos jittókával, kedvos alakjával, — a vett jelentős szorint Kassán sorvadá-ban elhalt. Ismerői szives emlékezettel vesznek részt halálán.

220,000 porosz ellen 200,000 osztrák harcolt tehát a csatában összesen 420,000 ember vett részt. — Az ágyuk száma legnagyobb volt Lipcénél: 2000, t. i. a szövetségesek részéről 1800, a francziáknál 700. — Königrátnál 1620 Ágyu működött, a poroszok részéről 820, az osztrák részéről 800. — Solferinónál működött 1200 Ágyu, 800 osztrák és 400 szövetséges. — Legtöbb ember veszett el (halottakban sbeültettek) Lipcénél, t. i. 100,000 ember, mindenik részről 500,000 ember. Azután következik a borodinói, hol elveszett összesen 60,000 ember. Bille-Allianconál a poroszok elvesztettek 7000, a szövetségesek 20,000, a francziák 19,000 össze-50,000 embert. A Königráti csata veszteségre nézve legközelebb áll a solferinóihoz: ez utóbbiban az osztrákok vesztettek 18000, a szövetségesek 15,000 embert. — Königrátnál a poroszok 10,000, az osztrákok 20,000 embert vesztettek; az összes veszteség tehát 30,000 ember. — Végre mi a foglyok számát illeti, legközelebb áll a Königráti csata a lipseikei: mindenkiben 20,000 ember esett fogságba, lit a francziák, amott az osztrákok közül. Ágyu reákmányoltatott Königrátnál 174, Lipcénél 300, Bille-Allianconál 240.
— (Linzbén) ez idő szerint 6 altábornagy, 10 vezérőrnagy, 24 ezredes, 13 alezredes, 41 őrnagy, 72 gyalog százados, 12 lovás százados, 13 főhadnagy és 7 hadnagy; összesen 198-an élveznek nyugdíjt; egyebkent 553-an még mindig kevesebb, mint (Grazban, hol 751 nyugalmazott katona lakik.
— (Magyar huszárok koronázási ünnepe-lye.) Monasterzyska, Galiciában, bizonyára nem volt még olyan ünnepélynek tanuja, mint jun. 8-án, midőn ott a 13. sz. huszárezred vezetői a koronázási napját ünnepelték. Az ünnepély d. u. 6 órakor kezdődött, s oda-való falusi zenészek, kik a magyarokat már meglehetősen betanulták vitéz hazafiasítól, a Rakóczy indulóval nyitották meg. A jáse-kan vitézek nagy megráztatással hallgatták végig az induló, s aztán tánczra keltek: 9 órakor a kis táncotór gazdagai föl velt gyortyázza, s az egy ül magas magyar korona, zöld koszorúval feldíszítve, két felül kivilágított, két arny csillaggal s a nemzeti zászlókkal körülvéve. Örögtűz sem hiányzott, a mi igen emelte a korona fényét, mely előtt az egész legényeg tánczolt; éltették a Királyt, a hazafikat, kérték az istent, hogy a képviselők kőrnök hazájába már azt a sok szegény fiút, kiknek évok óta kell a nyar-rogni azokban a szegény idgön órákagok-ban. Figyelmet érdemel, hogy b. Metzery kapitány, ki az egész készülődésről nem tudott semmit, midőn este az engedélyt tőle kárták szivesen megadta azt, sőt még 6 hor-dó sárral is segített a huszárok jó kedvét fokozni, kik bizonyára 6 hor-dó tokaji bort is megérdemelt volna. — A dártdó reggeli fél 8-ig tartott.

Figyelmeztetés.

Főmlagu özvegy O. Jánosné Agoston hercegnő született Zichy Anna grófné, nemkülömben fia, f. m. Olyscsolti Arthúr herceg, mindenkit figyelmeztetnek, hogy miután szolgálatjukban volt titkár, Buchermair Antal, Nyitra megyében lévő Szolesini urodalmukból megszökött, és nem csak tetemes adós-ságokat hagyott maga után, sőt több, a hercegi család illető irományt is eltulajdonított, nevezett Buchmair Antal, ha netán valakit a hercegi család nevére irt kötelezvényekkel, váltókkal, vagy szerződészekkel megkínálna, vagy azokat eladásra boosájtana, tőle elfo-gadni, vagy által venni, pénze vesztésé-ge mellett óvakodják, mert a hercegi család Buchmair Antaltól eredett, vagy eredhető kötelezetségeket el nem fogád, és mint érvényeseket el nem ismer.
N.-Kanizsa, június 26. án 1867.
A f. m. hercegi-család megbízásából.
TÁRNOK ALAJOS,
urod. igazgató.

Nyílt posta.

K. Tapsony. Jövőre is kérjük. Völgyl. Lovellunk elment, a calkeozomát nem so-kára megkérjük, a Schiller ugyan valamivel drá-gább, de jóval sebb kiadás.
Pianovis. Kérjük hollétét velünk tudatni.
Céss. Fájálunk mi is, hogy lapunk utolsó számat hibásan hagyák el a sajtót, de sajnos, az utolsó új-jonászás nyomdal személyzetünk közt pusztított.
Hadur. Legyen Ön nyugodt, s legyen jövőre is jó-akarónk.

Bécsi és külföldi hírek.

— (Vegyes házasság.) Triestből írják, hogy ott a napokban több vegyes házasság történt, és pedig az olasz polgári jogot elnyert triestzi izraeliták és katolikusok közt (Mibe kerülnek a győzelme?) E tárgyban a porosz „Mil. Wochenblatt” igen érdekes adatokat közöl. Szerinte a Königráti csata a mi az abban résztvevő csapatok számát il-letti, az ujkor minden csatáját földlmutlja, Mig Lipcénél 310,000 szövetséges és 140,000 francia volt. tehát összesen 380,000 ember, — Wagramnál 200,000 francia és 140,000 osztrák, összesen 340,000; — Sol-ferinónál 140,000 osztrák és 150,000 szövetsé-ges, összesen 290,000 ember. Borodinónál 130,000 francia és 120,000 orosz, összesen 250,000 ember. — Bille Allianconál 40,000 porosz, 65,000 szövetséges és 75,000 francia agészben 180,000 ember. — Königrátnál

Kaposvár.

h. Azon múlt számban közöltt gyászhirro, melyben ifjú gr. Somssich Pongrács kora kimúltát jelenték, ismételve visszatér-ünk, hogy egy nemes tónyt vőzöljünk, mely amaszal kapcsolatban s abból áll, hogy a gyászoló szuek a fájdalom szentelte porozek-ban a kaposvári és csurgói gymh. iskolák ja-vára 5000 ftnyil, ugy a postl egyetom jogász-szegélyző egytelo részére, (különösen szegény emogyi jogtanulók segélyezésére) 1000 ftnyi alapítványt tőnek, kieléklő kétségboosás ho-lyott fly emlékeztos a magasztos tónynyl emelvo öszlupot vesztéségükot.
h. Időjárásunk a legutóbbi napokban állapodón száraz, sikkesztő meleg és szelős nappal, és ellentétesen hideg éjontó. Napon-ként felhők torayosulnak a láthatáren, ré-mítve a gazdákat jogos örövel, addigelő azon-lan monoküllitük e vőszőlőtől.
h. Bizi Ferkó szentársulata a ministeri-umtól utazási engedélyt nyertvén, jelenleg Keszthelyon működik a fűrdői időnya ott akarávni tölteni. Ajánljuk e jól szervezett társulatot a fűrdői vendégek a közönség fi-gyelmébe és pártolásába.
h. (A törvénzött utozal öntözés) ugy látszik meggyökött. Sem nem tapasztaljuk az öntö-zést, sem nem hallánk róla. Pedig bizony jó volna, háár Aldoaxattal jár is, halogy a fer-telmes portól megszabadulhatnánk u mel-g napokban.

Endre és Béla.

(Ballada)

Mi had rivalg oly vérszomságon... A Lajta mentiben? Mi ég ohajtja őh házám... Uralkni népeden?

Bécs Hedrik az, ki dúlva fut... Miként vihar redő. De égge megbosszuva less! Tanuja hős csatád.

A harszi tús már ismlobog;... Ifs Béla ott terem. Szeregéből Kund magyar buvár... Véss lón a németen.

Mig enyhül így a nagy viasály... A hóg hártáruál; Endrének kis fia, Samu... Koronásottan áll.

Es esemény Béla mály... Ellenhatás, teve. Mig végre Endre s Béla könt... A fegyver döntve.

Igy Endre Várkonyban midőn... Derült kedvel mulat; Az udvar hível előt... Tar föl ily titkokat:

„Ti udvaroncok, hős fiak!... A hon ereklivel. Kötül ha Béla koronát... Merés érinteni!

„Harcosjátok boncsák alá;... És irgalmatlanul. Távoztassátok sőtön őt... Ke élt árnyiból!”

„Ha a király kértére mint... Hálánk megérkezik, Kéltte a titok redő... Mál felgördítették.

Mince mess, mi zaj se hallik ott;... Hol Endre ülve vár; Bélaék előtt a díszterem... Avonnal nyitva áll.

Kérlte rejte számtalan... Hérencsek gyilkai, A legkisebb mérenyletől... Mind kés vért ontani.

Béla vé Béla bátoran... Mint ékes ezredesség, Tekintetere a királyt... Nagy félelem futja át.

Endrének föláll, mutatva a... Hon szent ereklyeit. „Válassz — szólal meg a király —... Válassz tetezés szerint!”

„E szóra Béla kardho' nyul;... És Endre sápadoz. Mert mit szívában forrala;... Szálláskint bomladoz.

Bélaék szivere bosszu szál;... Bosszujá végtelen. Kélt Endrének olja el... Tiszának mentiben.

A hárszemesőn Béla imigy... Kérlte a fölkenik, Endrék Tihany falai közt... Gyászáljolek fedik.

SZERÉNYI LAJOS.

„Egy borzasztó titok”

A stuttgarti „Illustrirte Welt” után közli Békény Márton.

(Folytatás.)

„Helyesnek immár vissza magunkat a halotti kamrába,” folytatá Dupin. „Meg fog ön vedni egyezni abban, hogy ott legközelebb az eszközök után kelle kutatunk, melyeket a gyilkos a futásához felhasználhatott. E tekintetben tény, hogy a gyilkosok az ifjabb hölgy szobájában voltak akkor, midőn a szomszédok az ajtót betörték, s így a gyilkosoknak ezen szobából kelle futásokat intézniök. Falak; tetők szorgalmasan megvizsgáltattak, s így bizonyos, hogy nem valamely titkos

ajtón menekültek. Nem lévén hajlandó, a hatóságok vizsgálódásaiban megnyugodni, magam is legfontosabb vizsgálatot tettem, de a titkos ajtót én sem találtam. A hálószoba ajtaja belülről el volt zárva, a kulcs a lakásban találtattott. A kőművek, habár alul szélesebbek, de fönn oly keskenyek, hogy egy gyermek sem férhet át rajtuk. Miután tehát ezen utakon, a menekvés teljes lehetetlensége fekszik előtünk, az ablakokra vagyunk utasítva. Az előréz ablakain át senki sem menekülhetett, mert mihelyt az ablakba lép, az utcán levő embertömeg által felfedeztetik, a gyilkosoknak tehát szükségképpen kelle a hátulsó szoba hátulso ablakain át, melyben az ifjabb hölgy hullaja találtattott, menekülni. Ezen szobának két hátulsó ablaka a rendőrhivatalnokok által zárva találtattott, s közölség megvizsgálás annak tudomására vezetett, hogy a két ablak mind egyikének alsó keretébe egy lyuk volt furva, melyen át egy erős, egészen fejéig a lyukban ülő szög az ablakot a párkányzattal összekötötte. A hatóság, miután ezt látta, teljesen meggyőződött, hogy a menekülés ezen uton nem történthetett meg, s így feleslegesnek találta, a szögöt kihuzni s az ablakot kinyitni.

Miután azonban bizonyos voltam, hogy a gyilkosok csak ezen ablakok egyikén át menekültek, s hogy ezen ablakoknak, mivel a tény után zárva találtattak, kívülről zárhatónak is kell lenniök, közelebről s pontosabban megvizsgálám azokat; észrevettől az egyiknek szögöt kihuzám, de mint előre tudám, az ablak ellentállt nyomásomnak. Így tehát valamely titkos rugónak kelle alkalmaszottnak lenni. Ujjaimmal a keretön végig menvön, megtalálám végre a rugót, s miután érzém, hogy az ablak most mozog, a föltűnés kikordulása miatt abban hagyám az ablak kinyitását, s a szögöt ismét helyőro dugtam. Hogy a gyilkos, ha mindjárt azok ablakot kívülről becsukhatta, is mégis képtelen volt, a szögöt is kívülről budugni, ez világos volt, szükségképpen tehát a második ablakon át kelle menekülnie, s így, ha a titkos rugók mindkét ablakon egyformák voltak, különbségnek kelle létezni vagy a szögök, vagy azok elhelyezése közt. S valóban a második ablakon ugyanazon rugót találtam, mint az elsőn a rugó op úgy, mint az első ablak, engedett nyomásomnak, a szög is lőt szözlög ép oly mélyen volt a fában mint az első ablakon, s kívülről azt mutatá, mintha, mint a másik, az ablakot elzárná. Azonban, midőn pontosabban vizsgálattal kösomat a szög feje alá helyzém, a fej a szög egy kis darabjával minden ellentállás nélkül kijött. A hosszabb fejnélküli darab visszamaradt a fallyukban, melyben valamikor letörtött a másik részről; a törésnek réginok kelle lenni, miután a szögvegekoren erős rozda volt. A szög fejét immár visszadugám helyőro, megérintém a rugót, s az ablak kinyilt, anélkül, hogy a szög csak megmozdult volna. Erre az ablakot ismét becsukám, s meggyőződtem, hogy csakugyan azt mutatja, mintha erősen be volna szögelve. Eddig tehát a talány meg volt fejtve, a gyilkosok ezen ablakon át menekültek. Miután rajta kileptek, a keret vagy saját sulya által zárodott be vagy becsapatott s a titkos rugó által tartott helyőro nem pedig a szög által, mint ezt a hatóság gondola. Most már csak az volt a kérdés; mint jutottak a tettesek ily magaságból a földre, és e azon pont fölötté már a ház hátulsó részének megtekintése után adtam magamnak feleletet. Ön bizonyára észrevette, hogy körülbelül öt lábnyira az illető ablaktól egy villámhárító húzódik le a falon, s a mi hihetetlennek látszó is, hogy valaki a villámhárítótól érhető volna el az ablakot, mégis találék eszközöket, onnok lehetőségét kinagyarázni. A negyedik emelet ablaktáblái az Amerikában használtak módjára készítették, mindeket itt csak a legregibb házakon, de Lyon és Bordeauxban gyakran láthatni. Ajtó módjára nyitattak föl, s alsó részök mozgathatolozozokból áll, úgy, hogy az ember egyik kezével kényelmesen bonyolhat, s megtarthatja magát rajtok. Három lábnyai szélesok, s nyitva álltak, midőn láttuk, az az, darokszögben a fallal, s talán e körülmények ta-

lajdonítandó, hogy a hatóság nem voró észre szelasszókot, vagy legalább hogy futáshoz felhasználhatóságukat nem voró figyelembe. Előíttem azonban világos volt, hogy az illető ablakhoz legközelebb fekvő ablaktábla körülbelül két lábnyira közölsötő meg a villámhárító, ha a falhoz hajtatnók, s nem tiltakhatnók el magam előtt, miszerint több mint szoktón, kizsánságos ügyesség mellett az ablak a tábla segítségével előzetethetők, úgy hogy...

„Mogálljon kéroo,” szakítam itt félbe Dupint, „holatton ugyan, hogy a gyilkos, miután a villámhárító fölkuszott, az ablaktáblát elérhető, de nem látszik előtton lehetőségnek, hogy asztán magát az ablakot is elérő.”

„Sommni sem volt könnyebb,” felelo barátom; „ön előre föltövé, hogy szoktalan ügyesség volt hozzá a szükség — no feledje ol ezt ön, mert ez egyik része azon rendszernek, mely által a titkot megfajtom — ezzel pedig a dolog igen könnyen kivethetőnek látszik előtton. A folkuszónak csak az ablaktáblát kelle megragadnia, lábával egy lökést tévön a táblának lendítést adal, s ő nemcsak az ablakra, hanem be az ablakba is vethets magát, ha ez akkor nyitva volt. Ön azt fogja mondani, hogy ehhez rend kivilűli ügyességre volt szükség, s én azt nemcsak megengedem, hanem azt állítom, hogy ez ügyesség majdnem természet fölötti volt. De ezen körülmény az ismét, mely, míg a hatóság nehézkos hypothesisaitalomra döntendi, az enyémnek megalapítását sokkal megkönnyíti. Engedje meg, hogy itt a gyilkos szoktalan ügyességének s a szoktalan nyelvönök sajátosság talákozására figyelmeztessen s következtessen belőlo, miként juttattott fontolgatásom oly eredményőhez, melynek megállását talán már a jövő órában megvizsgálni vagyunk hivatva.

„Törjünk most még egyszer vissza a szobába hol a gyilkosság történt. A szokróny fiokjai, mint a ta uk mondják, részben megfosztvak tartalmuktól, habár néhány értékes tárgy bonnok visszahagyattak. Azon zárkövetkezett, hogy a gyilkosok ott loptak, pusztá foltovés, mely sommi által sinoa bobizonyítva, s már egyedül az által is eléggé meg van czáfolva, hogy az egész pénzösszeg melyet a meggyilkolt nő csak ugyanaz nap a bankártól felvott, egészen érintetlenül a padlón hevert. De ha eszerint nem szabad föltönnök, hogy a gyilkos áldozatát magraból azon föltovés sinoa megengedve nekünk, hogy esolekedetónél rablás volt szándéka.

„Foglaljuk immár egybe azon pontokat, melyekre önnek figyelmét irányozni törekedtem; — a szoktalan hangot, a szoktalan ügyességét, s a szoktalan hiányt indokban ily föltöte borzasztó esolekedet — s végülk szoműgyro es ombornészárllást röttonos rőszleteiben. Egy loány, miután egy gyilkos öklei által megfajtottat, egy kőmönnybe van fölszerítva, s így találtatik meg, fájjal föfűlő függő. Ez nem szokásos, közönséges gyilkossági esolekedet — nem azon közönséges mód ez, melyon a gyilkos áldozatának holt otomát olrojtteni szokta. Valami oly rendkivilű fekszik az eszmében, egy hullát kőmönnybe szoritani, hogy nem egyzotthotjuk meg közönséges omborok esolekedeteivel, ha mindjárt a legistontolónobb köz követő is ol a ténnyt. Gondolja meg ön azonkivilű, mily remítő erő kelle ahhoz, egy testet egy lyukba úgy föfűlő szoritani, hogy több ember egyzított erőmegfosztásőro volt szükség, annak onnan való kiszabadítására lofoló, s lássa ön, egy óriási erőfajfjításnak mily más tszűségi fekszenok meg előttünk.”

Barátom némi szünet után folytatá: „Sűrű, igen sűrű emberi hajosomogok találtattak a kályha mellett, s midőn megvizsgáltuk azokat, azt találtuk, hogy tövestől vannak kiszakítva. Ön tudja, mily erőbe kerül, csak huaz vagy harminoz szál haját egyszerre kitépni — mily herculesi erőro volna eszerint szükség, azok oroitól a fejbőrt megfosztani. A gyilkos nem elégedett meg azszal, az őregőbb hölgynek gőzóját átmetszeni, nom, ő a fejt végkép ulválasztá a nyaktól, s mégis az eszköz, melyet erre használt, csak egy borotva volt! Mindezek állati dühnek es vadság-

nak jelöl, melyeket nem szabad önnek figyelem nélkül hagyni. L'Espagne asszony tetőnének többle megosonkításáról nem akarok szólni. Dupin tavu s méltó egőlo Étienne ur azt állítja, hogy azok valamely tampa eszűze által ol okoztattik, s ezon urknak annyiban igazok van, s mennyiben ezon eszűze nem volt más, mint az udvarnak kömbny kövezete, melyre a gyilkos az őro asszonyt lelobti, miután megölte. Mindezt a hatóság maga is megmondhatta volna magának, ha a beszélt ablak non hozza eszűt kelepőzöbe. Ha már most a esodálaloz ügyességőro, az omborfölötti erőro, az állati vadságőro, melyek a mindon indok nélkül olkövetett tényben kifejtettek, visszapillantunk, s ha mindenekhez meg a gyilkosnak teljesen ismeretlen hangját, nyelvét csatoljuk, mily meggyőződés kelle, hogy csak erőszakolja magát?”

„Az illetőnek valamely őrjögő töbolyodottnak kelle lennie,” feleloim borzadva, „őrjögőnek, ki töbolydájából kiszabadult, s dühönök legmagasb tokán követő el e borzasztó ténnyt.”

„Az eszme nem épon rossz,” felelo hűdegen Dupin, „de ön elfelejti, hogy az őrjögőnek hangja még legvadabb dühében is nem olyan, hogy nyelvet nem lehetne értetni, melyet beszélt. De ön egy kisidő még közelebb jöjék önhez; nézze meg e hajosomogot, melyet az őregőbb hölgy gőzöson összeszerített ujjalban találtam. Nézze meg jól, s mondja meg nekem, mit tart róla.”

„Dupin,” mondám ön, mintán a hajosomogot jól szoműgyro vettem, „ez uom ombornek hoja.”

„Ezt én nem is állítottam,” volt felelete, „lo meöőte e pontot illotölög tozább mennők kőrnányo rajzolt, melyet itt papírra tettem, k es; figyelembe vonni. Ha utánzása es annik, ami az orvos bizonyágtételében rajzt az ifjabb hölgy bőrénnő homályos föltját, s ujjkőrnők mély bevágásai van jelöze.”

E szavakkal kitoríté előttem a rajzot. Valóban, a monnyiro emlékezetem, hü utánzása volt a borzasztó eredetinek.

„Ön tisztán láthatja itt,” folytatá Dupin, „azon vasmaroknak nyomait, melylyel ezen ujjak a szerencsétlen hölgynek nyakát átfogák. Ugy látszik, mintha itt esavarszori erő fejtottott volna ki, mely nem engedett előbb, míg a halál be nem állt. Kiszértse tehát meg, s foktosó kezének minden ujját épon oda, hol a rajz a gyilkosait ábrázolja.”

Megkértém, de nem sikerült. „Talan nem a jó módon kísértük meg,” monda barátom; „a rajz aik asztalon fekszik, az emberi nyak pedig gömbölyű. De itt van egy darab fa, melynek körülbe az ifjú hölgy nyakának körülbelül megfelel. Csavarja immár akkorül a rajzot, s kísértse meg még egyszer.”

Megtevön a mit kívánt s azt találtam, hogy kezem így még kevesebb elégeges a rajzot befűdni, mint előbb.

„Ez nem volt ombornek keze, Dupin,” mondám végre, „mely o ténnyt olkövetto.”

„Olvassa ol ön ezen szakaszt,” mondá ő, egy könyvet nyujtva kezemhez, „ezon helyot Cuvier-től.”

Egy általános es anatomicus leírása volt a nagy Orang-Outangnak, mely a keletindiai Archipelagus szigetöin találtatik. Ezon állatnak óriás termete, esodálaloz erője es ügyesség vadsága es utánzási képességőro mindonki előtt ismeretes. Csak most tekintem át azon ténnyek borzasztóságát, mely a hatóságok előtt még mindig a titok fátyolák vélel. „Mégis még sok marad fönn, s mi magyarázatra szorulna, s önnök föltövést megdönthető, mint például a két hang, melyek a fölső omulotban tisztán hallhatók voltak, midőn az ajtó betörtöt, s melyek egyike francziáé volt.”

ÜZLETI HIRNÖK.

NAGY-KANIZSA, jun. 20-án. As előttünk álló b5 termés évetkeztében siet mindenki, ki még gabnával bíró, előlétni tul adni, másrészt a fogyasztó is, csak a lehető legzűsűségőro részát szerel be, s mindamellett, hogy rakatájának töresedőben jöttek, az árak még is csak keveset esőkentek. Elénken meg es ővi gyanju ütlet, melyet mondható, hogy általán szóp minőségőro, értéke különösen a közép esztálynak 10 frt — 1/2 — visszament, okát a pénzvasszonyokban keresendő, es az utolsó Londoni Aukcionnak, mely Európát Australiál közép gyanjuval előlétté, sinom gyanju azonban mindig keresetté, es egyszerű határőrvideki gyanpu 65 frt vétetik. Jelenlegi árak alsó-austriai mérőkent a helybelli gyanpu: — Busa 85—88 fős 5 frt 20 kr. 5 ft—10 — Ross 78—79 fontos 8 frt — Kukoric 04—85

na 3.20. Arpa serfűzésőro való, 70—78 fontos 8 ft. n 80 kr. Zab 45—47 fontos 1 frt. 90 kr. — Pohánka első-rendű 8 frt — kr. — Passuly fehér 8 ft —, tarka 4 frt 25 kr. Gubó első-rendű 8 frt 25 kr. mácsája. Sallivapálinka 20 fok 22—26 frt hordóval együtt. Törkölypálinka 20 fok 12—17 frt hordóval együtt. M4 13—13 1/2 frt. Borkó 24 frt. Nyeresbörök: (anyha üzlet) 8kör- es tohón- 44 frt. es busabörök 48 frt. mácsánként. Borok. fehér es vörös (schiller) 1862- es 1865-ki — vidékünkbeli — termés 8 frt —12 frt. — Villányi es szegs. Árdi fokete 1866. 15 — ft. Uj hont bor vörös (schiller) es fehér 7 frt —9 frt — kr. Balatonmelléki borok 1863- es 1865-iki fehér 12 — frt. ak-nként. Viasz 114 frt — kr. Kőz 44—45 frt. Kőszűsőro gyanpu ára 110—120 frt. Fehér rongy ára 7 frt 25—7 frt 75 kr. fekete 4 frt.

N.-kanizsai piaczi árak július 1. Borsó itező 26 kr. Lencse itezője 8-16 kr. Bab itezője 7 kr. Köles ite. 4 kr. Burgonya mörjje — kr — 1 ft 20 kr. Marhabar fontja 16 kr. Juhbar fontja 10 kr. Sört'ahus fontja 24 kr. Szalonna mácsája 46 frt — kr. Zsír fontja 44 kr. Lánglított mácsája 14 frt — kr. Zsömllyellett mácsája 13 — frt kr. Kenyérölt fontja 9 kr. Kukoricázott fontja 6 — kr. Arpaolaj fontja 20 kr. Kóleskása fontja 10 kr. Rizskása fontja 20 kr. Fajolaj fontja 80 kr. Roposolaj fontja 30 kr. Lönmagolaj fontja 40 kr. Ujbor itezője 12 kr. — Óbor itezője 16 kr. F. stl sör itezője 14 kr. Kanizsai sör itezője 19 kr. Gibona-pálinka itezője 20 kr. Törköly-pálinka itezője 40 kr. Sallivapálinka itezője 50 kr. Nyeres fagyó mácsája 30 frt. — kr. Öntötűfagyó-gyeri fontja 32 kr. Mártott fontja 35 kr. Szappan fontja 24 kr. 85 fontja 10 kr. Koményfa ölo 6 frt — kr. Pohafa

6to 5 frt — kr. Nyeresfa ölo 4 frt — kr. Fehér ölo 35 frt. Szóna mácsája 1 frt — kr. Szalma m. 60 kr. Kender fontja 40 kr. Len fontja 60 kr. Bécsi pénzfőnyam július 1. 5%, metliques —.60; 5% nomz. kölcsön 70.50; 1860-ki álladalmi kölcsön 88.00; bankrészvényok 7.23; hitelintőzoti részvényok 185. —; London 125.90; szűst Agio 123.—; arany darabja 6 frt 22 kr. Felolős szerkesztő: Wajdits József.

Zala-Somogyi Közlöny.

Ismeretterjesztő lap

szépirodalom, kereskedelem, ipar, gazdaság, tudomány és művészet köréből.

Megjelenés:

Minden hó 1-én, 10-én, és 20-kán egész éven.

Szerkesztői iroda és kiadó hivatal:
WAJDITS JOZSEF könyvkereskedésében.

Előfizetési feltételek:

Helyben házhoz hordással és vidékre postán küldve:

Egész évre: - 4 frt. - kr.
Fél évre: - 2 " - "
Évnyedre: - 1 " - "

Hirdetések:

A hat hasábos betűsorért 1-ször 7 kr.
2-szor 6 és minden további betűsorért 5 kr.
Bélyegdíj minden egyes betűsorért 30 kr.
A "Nyit tőren"
egy betű sor betűsorát díja 10 kr.

Előfizetési pénzek és hirdetések,

ugy szintén a lap az ellem tartalmát illető közlemények, valamint vidéki levelek, bérmentve a kiadóhivatalhoz küldendők NAGY-KANIZSÁRA.

Előfizetési felhívás,

ZALA-SOMOGYI KÖZLÖNY

6-ik év 2-ik felére.

Lapunk, mely körülbelül már hetedik éve vidékünknek hű közlönye továbbra is megtartja az eddig követett beosztást, és azon reményben halad előre, hogy a n. é. közönség pártfogását ezentúl is kiérdemelve, az előfizetők számát minél nagyobbra emelhesse.

Előfizetési feltételek: helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán szétküldve egész évre 4 frt., fél évre 2 frt., negyedévre 1 frt.

WAJDITS JÓZSEF,

felelős szerkesztő és kiadó tulajdonos.

N.-kanizsa-barcsi vasút.

E hó 1-jén kiadott számunkban tett ígéretünkhez képest van szerencsénk olvasóinkkal azon tiltakozás és óvási okirat szövegét, melyet tek. Somogy és Zala megyék, egy városunk kiküldöttjei Ribáry Sándor ó nagysága, a m. királyi közlekedési és közmunkügyi miniszterium kiküldöttjének átadták, egész terjedelmében következőleg közölni:

Mi tekintetes Somogy- és Zalamegyék bizottságai által a végből kiküldöttek, egy szabadalmazott Nagy-Kanizsa város képviselői a magas magyar kir. közlekedési miniszteriumnak f. h. 15-én kelt loiratával a nagy-kanizsa-barcsi tervezett vasútvonal politikai megjárására meghívatván a kiküldött miniszteri biztos, nagos Ribáry Sándor előtt mindenek előtt ezen tervezett vonal iránya és kiindulási pontja iránt tiltakozván, és a pálya építés ily modorbani megkezdése ellen óvásunkat jelentvén ki, miután ezek érvényesítése végett egy külön okirat beadására utasítottunk; ennek hódolólág sérelmünk indokait következőkben soroljuk elő:

1-ször. Sérelmes ezen vasút tervezett iránya Somogy és Zala megyékre, egy N.-Kanizsa városára nézve, mert az egyedül mindkét megye legzselő ösücsait, és csaknem teljesen lakatlan oly térségeket érint, melyek legkisebb forgalmi előnyt nem ígérnek.

2-or. A tervezett vasútvonal iránya igen aggályosnak találhatik Zala részéről, különösen Légrad városára nézve, mert ha az itt egyesült Dráva és Mura medrre a hegyek alatt lévő sodra beépítették, úgy a vizet a lapályos jobb partra szoritandja, s áradások idején nemcsak az egész külhatárt, de magát a mezővárost is az árvíz elboritandja.

3 ször. Sérelmes a tervezett irány- és kiindulási pont Somogymegyére, különösen azért is, mivel az az eredeti engedély okmánytól eltérőleg a kanizsa-pécsi vas-

utat Barcs felé vezetvén, ezáltal Somogymegye minden jogos várakozás ellenére közepe helyett csupán a lehető legdélibb szélén érinti, sőt még a Somogymegyével napi érintkezésben álló Kanizsa városi közlekedés is megnehezíthetné; az által, ha a pálya kiindulása Kanizsától 1—1½ mérföldre Keresztur alá helyeztetnék.

4. Kanizsa városára különösen azért is, mivel a közte és a vasút-társaság között fennálló kétoldali terhes szerződés szerint minden pálya vonalainak az e végre, (nem pedig mint jelenleg mezei gazdálkodásra) ajándékozott pályaudvarba kell összepontozni és kiindulni.

5-ör. Mert ezen zánkány-kereszturi pálya kiépítése a biztos alappal nem bíró meredek, csuszó talajú légrádi hegy és a drávai viziművek és töltések miatt legalább két-három annyi költséget igényel, mintha az az ugynevezett surdi völgyön építették; pedig a hol a biztosított jövedelmet az adózóktól kell előteremtteni, méltán követelik, hogy a vaspálya-társaság eszméje miatt az ő zsebük ne terheltessék.

6-or. A vasúti felügyelő ur ezen ferde tervezet mentégre egyedül azon érvet hozá fel, hogy a teherszállítás fő iránya a tenger felé menvén, ők a közelebbi vonalt azért választák, hogy ez által a szállítási díjakat alább szállíthassák!! Megengedjük a légrádi hegyet megkerülve Kanizsa csakugyan kerülő lenne, de ha a pálya a surdi völgyön át egyenesen Kanizsára vezetetik, ez legalább is 2/3—1/4 mérfölddel rövidebb lenne mint Keresztur alá N.-Kanizsától Kereszturig pedig alig több 1/4—1/2 mérföldnél, az egész különbség tehát legfeljebb 1/4 mérföld lehet; azért azonban (még tisztán nyugati irányzati vonaloknál is) ily nagy vidék és megyék kívánalmait mellőzni nagy erőlködés.

Strategiai szempontból végre (ugy értettük a bizottsághoz rendelt szakértő urat) szinte óhajtható volna a légrádi hegyalatti építés mellőzése helyesebbnek mutatkoznék bármely másik a tervezett (surti vagy berényi) vonalokból.

Miután pedig nem hishetjük, hogy a felelős magyar kormány ily fontos érvök mellett két nagy megye s egy nagy forgalommal és összeköttetésekkel bíró népes város jogos kívánatait figyelembe ne venné, s ezen déli vasúti társaságnak ferde tervezete kivételét megengedvén, a közös haza és közvélemény előtt a felelőséget elvállalni óhajtaná, miután végre a mostani felelős miniszterium fennállása után jóval 1867. évi ápril 13-án a bécsi kormány és a déli vasút között keletkezett szerződés, bár Somogy szivén keresztül vezetendő vaspálya reményétől bennünket tán örökre megfosztott, de a kiindulási pont Nagy-Kanizsa-Kottori közé levén határozva, még lehető ennek M.-Keresztur helyett Sz.-Miklós alatt Surt felé vezetetténi, az által némileg Somogyot s annak egyik nagyobb városát Csurgót közvetlen érin-

teni, tiltakozunk egész ünnepélyességgel a n.-kanizsa-barcsi vonal kiindulási pontja s mostani költséges iránya ellen és kérjük a felelős magyar kormányt, hogy ezen hírtünk tudtunk és közreműködésünk nélkül megállapított tervezetet félre vetni; s azon vonalnak kiépítését kegyeskedjék elrendelni, mely mind ezen sérelmeket orvosolná, s az általunk ezuttal képviselt megyék és városok érdekeinek is a fennálló s többé meg nem változtatható körülmények között még legjobban megfelelne.

Ezen indokolt tiltakozásunkat tehát oly alázatos kérelemmel terjesztjük elő, hogy azt a jelen ügy végelhatározásánál magas figyelembe venni méltóztassék.

Hódoló tisztelettel vagyunk a magas magyar királyi közlekedési és közmunkügyi miniszteriumnak Legalázatosabb szolgálai (következnek az aláírások.)

Ezen tiltakozásból és óvási okiratból elég világosan kiderül, hogy a tervezett n.-kanizsa-barcsi vasútvonal kiindulási pontját és irányát nem csak városunk, de a két érdekelt szomszéd megye is, még pedig nemcsak helyi, de országos érdekeknek fogva hátrányosnak és károsnak tartja, és azt minden törvényes és hatalmában álló eszközökkel gátolni, illetőleg annak kedvezőbb kiindulási pontot és célszerűbb irányt adni törekszik.

Habár pedig (előttünk legalább) megfoghatlan, mi módon lehetett 1867-ik év ápril 13-án a magyarországi vaspályák iránt a bécsi állami kormányának szerződni, s ezen pálya kiindulási pontját meghatározni, akkor, a midőn felelős kormányunk nyílt rendeleteiben közzé tevő, hogy ő az ország kormányát tényleg és annak minden ágazataiban már 1867. martius 10-én kezébe vevé; mindamelllett a fennálló tetteleges körülményeknek hódolva és a kibontakozás nélküli művészen miniszteriumunknak nehezségeket utjába gördíteni nem óhajtaná, resignatióval megnyugszunk azon veszélyes szerződés ama határozmányában, hogy a kiindulási pont N.-Kanizsa helyett egy más pont legyen, de viszont teljes bizalommal elvárjuk felelős kormányunk részéről, hogy városunk és 2 nagy magyar megye eme tiltakozását méltó figyelembe veendi, s a tervezett n.-kanizsa barcsi vasút kiindulási pontját és irányát a déli os. k. szabad. vasúti társaság tervezetétől eltérőleg módosítandja, mert:

1-ször, ama hírtünk és tudtunk nélkül 1867. ápril 13-án kötött állami szerződés csak a kiindulási és végpontot határozta meg; feltéve tehát, de meg nem engedve, ha mindjárt ezen felelős kormányunk háta megett létesült kötés hazánkra nézve joghatályllyal bírna is, úgy el vagyunk ugyan ojtve azon reményből, hogy ezen vaspálya Somogy szivét érintendi, de ninos még általa elzárva a

kiindulási pont és irány meghatározása mert:

2-or, ha mindjárt a pálya N.-Kanizsa-Kottori között (még is Sz.-Miklós alatt, és nem M.-Kereszturánál) indul ki, úgy legalább Somogyot inkább érintendi, s nemcsak nem hozasabb, sőt sokkal kevesebb költségbe kerül, a mennyiben a surdi völgyön át vezetve egyetlen választó átmetszésével kijut a Dráva völgybe, Csurgóra, holott a légrádi hegy alatt — mely nem csak meredek, de kövissel kevert homokos talaja miatt szilárd alapot csak alig nyújt és egy helyen a társasági terv szerint még az éppen itt egyesült Dráva és Mura medrét és vizsodrát is beépíteni kellvön — nemcsak igen költséges építkezést kellend tenni, de méltán tartani lehet, hogy a medréből kiszorított Dráva s Mura vizek Légrad város határát, sőt magát a várost is áradások idején teljezen elborítandják.

Egyébiránt a most közölt tiltakozó okmányban felsoroltak ismétlésébe vagy bővebb kifejtésébe bocsátkozni nem lévén célunk, a kellőleg indokolt óvás figyelembe vételét annál biztonságban reménylünk, mert nem hisszük, hogy felelős kormányunk a közönség érdekeknek és jogos hivatásának határterbe azoritásával a vaspálya társaság nem indokolható ferde tervezetének akkor helyt adand, midőn ezen társaság jövedelmére nézve az állam által garantirozva lévén, a fonák tervezet által támadható hiány nem a társaság, hanem az adózó vállaira nehezülend; — és épen e szempontból ez ügyet nemcsak a magas magyar kormány, de minden érdekelt férfaink, különösen e két leginkább érdekelt megye képviselőinek figyelmébe ajánljuk.

A magy. k. közlekedési miniszterium és a cs. k. déli vasút-társaság.)

Folyó hó 27-én vitatott végbe a kottori-barcsi vonal hatósági bejárása Ribáry miniszteri titkár kiküldött ur elnök etj alatt, s néhány nap múlva valószínűleg bekövetkezendő miniszteri helybenhagyás után a munkálatok azonnal megkezdődnek.

Ezen vonal Kanizsa és Kottori közt Mura-Kereszturánál ágazik ki a déli pályából egyenesen az alatt és ezen irányban aláfelé a Mura, és ennek a Drávában ömlésén alól az utóbbi partján halad közvetlen vagy ártoron, Barcsig.

Ezen vonal ily iránybani kiépítése Kanizsa város, miőt, szinte Zala- és Somogymegyék közönsége részéről is sérelmesnek találhatván, mihelyt nemzeti kormányunk alkult, Kanizsa városán az érdemben folyamosítását mártius hóban beadta, melylyel azon:

*) Első városi cikkünkhez hasonlira irányú cikklet az igen ügyes tollal szerkesztett Pesti Hírlapból, mely ezélel vesztük át, hogy az illetők lássák, miként nem mi kanizsaiak vagyunk egyedül, kik — az emlélyektől eltökintve — a déli vasút-társaság művésztetés tervét ellenozzuk. — Videant consules!! — Részünkről igen szeretnők, ha azellenben cikkhöz az ügyet különös figyelemre méltatva, annak mozzanatairól lapunkat mint a terv által legközelebb érdekelő közönségét tudósítani szives lenne. Szerk.

ban azon értesítéssel utasítottát, hogy ezen ügy a cs. k. miniszterium által már előbb teljesen elintézve lévén, a magyar kormány többé nem változtathat rajta, köz tudomásulag a déli vasút jobb szerződése az állammal április 13-áról levő keltve, az Kanizsa városát új folyamodás benyújtására ösztönöz, azt látván ebből, hogy első ízbeni folyamodásuk beadásakor az ügy ugyan tárgyalás alatt lehetett, de végleg elintézve nem volt. Ezen utóbbi kérelmek következtében a kiküldött titkár ur az érdekelteket Kanizsa városához rendelve f. hó 27-én azok ott megjelentek, a kiküldött ur miniszteri megbízatását felolvastatván, abból kiderült, hogy a Kanizsa-Barcsi vonal megjárása annak célja; kijelenté azonban, hogy az öbéli megbeszélése egyszerűen a panasz- lók sérelmeit meghallgatni, hogy azokról a kormányt jelöltet táhesson, kéri tehát azok illuzetó elfádatását — a vonal irányára nézve azonban kénytelen oda nyilatkozni, hogy az már a cs. k. miniszterium részéről minden irány részleteiben változatlanul helyben hagyott, és ha még is alapos okok sürgőlik a Kanizsa N.-Atád Pécsi vonal kiépítését, melyek a panaszlók első rondbon óhajtanak, az külön leendő esaközlendő.

Kanizsa város részéről következő sérelmek hoztak elő:

1-ször. A kiindulás eredeti engedély értelmében közvetlen Kanizsáról teendő, holott most tetteleg Kottori közelében leendő; csakis az előbbi értelmében ajándékozott a város a déli vasút elődöknek, a keleti pályának 60 oat. hivatlat pályaudvarul, mely azonban az előbbi értelmében eltérőleg nagy részben mint esaközföld adatik haszonbérbe a vasut-társaság által, kívánják, hogy a már a vonal N.-Atád felé teljességgel nem vihető, legalább Kanizsáról Surd felé vezetessék a város érdekében.

2-ször. A tervezett vonal sérelmes, nemzetgazdasági tekintetből költséges volta miatt, a Dráva partján, sőt ennek modrában, sodrában lévén az némely részen vezetendő, részben pedig a Drávába omlani szokott légrádi hogyek laza, vizorok által szakgatott parlag talaja által fonyogottatván, még a surdi vonal sokkal kevesebb költséggel biztosabban kiépíthető, miként ezt tett tanulmányok bizonyítják, ennek megaszemlélésére a kiküldött urat felhíván.

3-szor. A tervezett vonalon a távolság Pécs és Kanizsa közt hosszabb lévén 3 mérfölddel, ezáltal örök időre szenvedend a község érdeke.

Utóbbi pontokat magokévé tévén Zala és Somogy megye képviselősege is, az utóbbi részéről még felhozott, hogy az elhibázott Balaton melletti vonalhoz hasonlólag az is Somogy megye egyik részén vitetik és így egyike a legterjedelmesebb producens megyéknek a kor szükségére igényelte eszközök nélkül hagyatik kizámíthatlan időre és veszteségre.

A kiküldött ur válaszába: miként a költségre nézve úgy értesítettet, 8 nem lévén esakötőd a miniszterium részéről, hogy Surd felé az esaközlendő földmunkák, és a kövecs távolabbról szállítása annyival többé kerülnek, mint a Drávában a kiépítésére igényelt összeg, úgy hogy a költség-különbőség kiigonylították a két vonal közt.

A társaság képviselője pedig, Pressel VII mos főfelügyelő, előadta, hogy a távolság a tervezett vonalon kisebb. Ugyanis szerinte nem a helyi érdekek tartandók szem előtt, nem Baranya és Somogy beforgalma Kanizsa felé, hanem a kivital Triest felé, és ekkor Pecs, Barcs, Kottori 1 mérfölddel rövidebb, mint Pécs Kanizsa Kottori. A pálya költségesebb építkezésére vonatkozólag azt jegy- zék meg, hogy miután legutóbbi szerződés által a társaságnak a brutto bevétel lett biztosítva mérföldenkint, közbombos az a panasz- lókra nézve, hogy mennyibe kerüljön.

Ezen állítások a panaszlók részéről alap- talanoknak nyilvánítottatván, a kiküldött ur, miután az aggályokat, miként monda, el- oszlattatva nem sikerült, felazollitá az érde- kelteket, hogy óvassuk irásban toyéék felin- dokolva, melyet 3 folvoand a a bejárásit jegy- zékönny mellé osatoland a kormányt el- szerjesztés végeit. — Ezek után a helyszinére utazván a bizottság, Mura-Keresztúrtól Zá- kányig, közel 3 mérföld hossza vitott végbe a bejárás.

Szabad legyen észrevételünket a vita tár- gyára nézve röviden előadni, Kanizsa város jogos magánkövetelését az illető utnak hagyva fenn.

Mindenek előtt, a mi küldött ur azon ny- latkozását illeti, hogy a kormány a surdi vonal ép oly költségesnek jelenté, mint a drá- vait, ezen állítás tartalmát teljesen alaptal- annak kell nyilvánítanunk, és egyéb ludo- kát nem vagyunk képesek találni, mint azon körülményt, mely a tárgyalás alatt is felem- litottatott, hogy t. i. a drávai vonal oly férfiu- nyagból esakötöltet, ki ezen ügyben jelenleg is döntő befolyással bír esaközlekedési magy- yár miniszteriumban. Megütközéssel kérdi a

titkár ur, ki legyen az, a kimondatott, hogy Faok ur miniszteri tanácsos. O ugyanis a déli vasút építészeti igazgatósága által 1867- ben megbízottat Kanizsa-Barcs köztli nyom jelölési tanulmányozásával, a ezt végbe vivőn ennek első felére a Dráva partján építendő kottori-barcsi vonalt terjeszté elő mint leg- esaközlekedést. Mult évben ezen vonal kiépít- tése nek átadottat, melynek részletes, ter- vezesinté kidolgozásában számos mérnöki esze- ményzettel mint vezénylő mérnök mindaddig működött, míg Hollán ur bizalma őt jelenlo- gi állomására nem szőlítá. — Várható-e már, hogy ezen ur, mit helyesnek, kivethetőnek bebizonyított tegnap, miért illendőleg hono- ráltatott a társaságtól, ugyan ennek ellené- ben ma ellenkezéjét vallja be, habár belátta legyen is annak téves voltát, miről a felho- zott, megvitatott adatok után (lásd „Pester Lloyd“ mart. 2-ki számát) alig lehet két- kedni. Nem kell-e inkább hinnünk, hogy ő minden áron keresztül akarja vinni tervezé- tét, melyről ha bobizonyul, hogy az határos az örültséggel, miként az említett cikkben eddig meg nem esakötött érvok nyomán állítat- tott, kell, hogy állását megingassa, — kérjük félre nem érteni, ha t. i. bobizonyul a t o r v m o n s t r o s u s v o l t a. Ugy de hogy ez be- bizonyíthatasság páratatlan, részrehajlatlan bíróságra van szőlíték. Kérjük már most magát a kiküldött urat, ki loyális védelmére áll a érdekeltekt tanácsos urnak, a közleke- dési miniszteriumnál, kinek legyen döntő be- folyása a vasutgyro nézve, ha nem Faok tanácsos és loyag urnak. Nem lepett volna még tehát minket, ha a kormány úgy érte- síté a kiküldött urat, hogy a surdi vonal két annyiba kerül, mint a drávai, ismételjük meggyőződelésünket: a t o r v o l o s t o v o l t F. ur állása tarthatlaná válván, hajkónál fogva elővonsottak, gyongék tehát az okok, melyek a drávai vonalt védik. Nem állják a kövecs tovább szállítását egy pár mérföldnyire fel- említeni, de részrehajltólóg olhallgatják, hogy a Drávába több ezer köb-öl kövecsen kívül 10—15 ezer köb-öl termés kö is szál- litandó, és pedig messziről, Stajer- vagy Horvátországból és az elhozott követ micsoda nehézségokkal, költségekkel fogják helyére öntetni kedvező viz állásánál is a Drávában; földmunkák sokba kerülnek a surdi vonalon, igaz, de korántsem viszonyíthatók a dráva- parti építés igényelte költséggel; — avagy vizsgálassák meg részrehajltanul az ügy előbb.

De így állván a dolog, a miniszterium ezen ügyben fél is bír is — Faok ur tervező és miniszteri tanácsos lévén egy személyben — lehetend-e tehát a miniszteri határozatban megnyugodni. Ezek folytán kívánatos, hogy a közlekedési miniszter, gróf Mikó ur az ügy részrehajltan megvizsgálására a mi- niszterium személyzetén kívül álló szaktu- dósokból küldjön ki bizottságot, mielőtt a kormány ezen, elöitünk, és a déli vasuti mér- nökök általunk ismert kara által is teljesen elhibázottnak bevallott tervnek kiépítésére határozatát hozná.

Továbbá a társasági képviselő azon állítá- sában, hogy a brutto bevétel lévén biztosítva a panaszlókra nézve mindogy; bár mennyibe kerüljön az építés mérföldenkint, fallacia rejlik, mert ha a biztosított esaközzer forint mérföldenkint be nem vétetik, — az állam, vagyis mi tartozunk a hiányt fedezni; már pedig nagyobb forgalom várható Atád irá- nyában, mint a Dráva mentében, miként tá- zatosan ki volt fejteve a többször emlité csaikkben. — Figyelemmel kell arra is lenni, ha utóbb a kormány a tariffát, mely tudjuk, mily sajnosan magas, lejobb szállítási esaköz- szerűnek látná, a társaság az ellenében a költséges érintkezésre fog hivatkozhatni. — Azon egy mérfölddel több ut végre Triest felé éppen nem vehető tekintetbe, megzon- dolva, hogy Magyarország tengeri kikötője nem Triest, hanem Fiume, hova még eddig a vonal kiindulása a déli pályáról nincs is véglegesen meghatározva.

De nem is állhat az, hogy a vonal irányát többé éponséggel ne lehessen változtatni. A szerződés a kiindulási pontot Kanizsa és Kottori közt szabja meg, nem épen tehát Keresztúrnál, tehát annak közelebb Kaniz- sához vagy közvetlen e mellett kiágazni Surd felé, mely vonal által 2 millió forint gazdálkodtatik meg legalább, ha nem több.

Megomlittuk még, hogy az országos magy- yár gazdasági egyesület által az olcsó vas- utakról szerkesztett munkáltnban is Kanizsa, Atád, Istvánid van kijelölve, a Drávát mint meglovó közlekedési utat tova hagyva, tanu bizonyoságu, hogy ezen vonal előnyéről Hol- lán ur is meg volt akkor győződve.

Ha azonban e tekintetben a kormány keze- li a szerződés által már megkötötték, de ninosonok lobiliboselve arra nézve, hogy ha az egészot nem, tehát részét menthessék meg az ügynek, a surdi vonal kiépítésére alván engedélyt a közlekedési magy. k. miniszterium.

A panaszlóknek reményük maradt még fenn óhajuk részbeni teljesedésére az által,

miszerint a hadügyminiszteri kiküldött által hadtani tekintetben a vonal megerősítése ki- várnatott, miután az egész hosszabau a Drá- va tulsó oldaláról löveldözhető, ami pedig a keleti kérdés előbb utóbb bekövetkezendő fogyer általi megoldásánál nem mellözhető szempont, a Dráva vonala természetesen véd- vonulat nyújtván. De az öröditések ismét egy pár millióval öregbitik a kiadásokat. Ha a hadügyminiszterium ezen követelését fenntartja, kénytelen a társaság visszalépni, miként képviselője kijelenté, hogy az pedig miként adja fel követelményét, megvalljuk, nem látjuk át.

Az újabb szerződés azon pontjára nézve bátorokodunk itt még észrevételünket közöl- ni, miszerint a társaságnak mértföldenkint ezen év kezdetétől 100,000 ft nyersa bevétel biztosítatott, a hiányt az állam tartozván fe- dezni, mely azonban a viszonyok jobbra for- dultával, vagyis ha a bevétel a 100,000-et meghaladja, 4% kamattal visszafizetendő a társaság által az államnak. Ezen biztosít- tók oly enormis hazánkra nézve, melyhez hasonlót nem mutat fel Europa. A déli vas- ut társaság kiépített magyarországi vonala tesz eddig 76 mérföldet, mely összesen közel 40 millió ftba került (szopron-kanizsai 22 mérföld mintegy 836000, a már előbb kész 54 mérföld vonal 31,598.587 ft, gróf Zichy Ferencz ur mint a déli vasut-társaság igaz- gató tanácsos ölnöke által az olcsó vasutakról tartott tanácskozás alkalmával tett hiteles nyilatkozat szerint), vagyis mérföldenkint 526316 ft az építés tükö, mely után jár 100,000 ft biztosíték évenkint, vagyis 19%. En- nek harmada a pálya feuntartására lévén for- ditandó, fornamit 12% tisztá haszon. Ezt mindonkorra kell fizetned, szegény magya- roml a déli vasut-társaságnak, ha állomásain nem, adó utján. — Nem lehetne-e a szerző- dést revidálni? Az eladott, elárult keleti pálya igazgató tanácsa leléptekor a jogta- lan tott ellen ünnepélyos óvásit tevő, és ezen honfiek egyike ma a fejedelem azomálya melletti minister. s. f.

Miksa császár †.

A szomorú katastrofa, melyől az egész mivolt Európa tartott, melyet az összes nagy- hatalmak kormányai megakadályozni igye- keztek, bekövetkezett — Miksa, mexikói csá- szár, mult hó 19-én föblövetett.

Ugyane hó 15-én került Queretaro erősség, melyet a császár hadserögének esakély töre- dékével védelmezott, Juaristák kezébe (állító- lag Lopez Mihály, Miksa császár bizalmas barátjának árulásá által).

A fejedelmet azonnal haditörvönyszék előbe állították s az róá mondta a halált s az ítéletet június 19-én 9 órakor délelőtt végre is hajto- ták.

Miksa (Ferdinand, József) született 1832. július 6-án; házasságra lépett Brüsszelben, a jelenleg oly szerencsétlen Sarolt a horcog- nővel. Lipót, belga király leányával; és 1864. április 11-ke óta mexikói császár.

A szépehetségű, a művészetekben és több tudományban jártas fejedelem, kitől a világ sokat várt, áldozata lett francia uralkodó ra- vasságának; áldozata egyszerűen egy nagy politikai tévedésnek és saját dicavágyá- nak.

„Gondolj merészet és nagyot“, volt jelsza- va de a körülmények kényszerítő hatalma legyőzi a legerősebb akaratot is.

Nagyot akart, hőiesen küzdött élto utolsó pillanatáig; szerencsétlenül esett el, de nem dicotlenül.

Végkatastrófája fontos tanulságot foglal magában. (Sz. H.)

Levellezések.

B.-Szt. László, jul. 1-én. 1867.

Tokintetes szerkesztő ur! Folyó évi június 27-én délután 4—5 óra közben Bakony- Szent Lászlón alkalmasint gyermeki értet- lenség, gyufávali játszás következtében tűz támadván, éppon nagy szélben, mely miatt hírtelenséggel majdnem fél magyar falu el- hamvasztatott. Az evangélikusok temploma külső és belső faszerkezetével, tornya két barangjaival s még az iskolaház épülete is a tűz lángok martalékivá lett! Csak a magy- yar faluban, 36 család jutott iszonyu inaség- ro, a német faluban pedig ugyan ez alka- lommal huszonhárom ház, minden gazdasági épületekkel együtt leégett.

A veszély oly gyorsan nem torjont vol- na, ha a tűzoltásnál kitűnő bátor és el- szánt férfiak a szőlőhegyekben s mezőkön nem munkálkodtak volna; de mire ezek foglalkozásuk helyéről hazá a a vidékiek segítségére mogérkeztek, akkor már a sok- felé elharapódzott tűz lángok több helyeken egyszerre pusztítottak.

A mult három sanyaru év amugy is nagy szökölködést szült, most pedig e borzasztó szerencsétlenség, sokakat egészen tönkre juttat.

Említés nélkül nem hagyhatni azt a ne- mesleklü felebarát, szeretetet, melyet ta- nusított a giont. sz. intéző ur, ki más- nap és harmadnap kocsi számba küldé a szegény szökölködő népnek a kenyereket. Mely könyörödmány annyival forróbb há- lát a köszönetet fakasztott a csüggedő ke- lekkebe, mert a következők köztés ünnep miatt, sokan éhséggel kénytelenitettek vol- na küzdeni.

Az isten lelke támaszson sok könyörülé sziveket az elpusztult épületek romjain ke- sergőknek; gyámolitsuk s vigasztaljuk. „Is- ten áldása lésson — mond ja az Irás — a jó- szívű adakozónak fején.“ Egy szemtanu. (Gy. K.)

Zala-somogyi hírek.

△ Tisztelt előfizetőkhez! Minthogy mult számunkkal feléves előfizetők előfizetési határideje lejárt, felkérjük tehát tisztelott lapunk további pártó- lására és terjesztésére. Iparkodni fo- gunk, hogy eszentul úgy, mint eddig előfizetők igényeit minden tekintet- ben kielégíthessük.

△ Deák Ferencz, az országgyűlés szü- netelését felhasználandó, f. h. 8 dikán uta- zott városunkon keresztül Pusztaszent-László- ra, hol a nyarai rendezés tölteni szokta.

— A helybeli r. k. algymn. s a kis- és nagykanizsai kath. elomi főtanodában a II. félévi nyilvános vizsgálatok napl rendje:

Julius hó 14-én a Szentlélek segitségül hívása szent miséidőzet alatt. Jul. 15-én délelőtt a gymnasiumi növendékek; délután a IV. III. s II. elomi osztály a hittanból. Jul. 16-án délelőtt az előkészítő s I. II. s III. leányosztály; délután a kis-kanizsai összes tanuló ifjuság szintén a hittanból; jul. 19. délelőtt a gymnasiumi IV. a délután a III. osztálya nyolvosztokból; jul. 20-án dél- előtt a gymnasiumi II. s délután az I. osz- tály szintén a nyolvosztokból; jul. 22-én délelőtt az elomi IV. s délután a III. osztály egyéb tanulmányokból; jul. 23-án délelőtt a gymnasiumi IV. s délután a III. osztály szintén egyéb tanulmányokból; jul. 24-én délelőtt az elomi II. s délután az előkészítő s I. osztály az egyetemes tanulmányokból; jul. 26-án délelőtt a gymnasiumi II. s dé- lután az I. osztály szintén a többi tanzaköb- ből; jul. 27-én délelőtt a III. délután a II. elomi leányosztály az egyetemes tanul- mányokból; jul. 29-én délelőtt az I. leányos- tály; s délután a kis-kanizsai leánytanulók ugyancsak az egyetemes tanzaköböl; jul. 30-án délelőtt a kiskanizsai II. s délután az I. osztály szintén az összes tanulmányok- ból; jul. 17-én a boicot magán tanuló; jul. 21-én délelőtt a vasárnapi iskola iparos-ta- nosozai; jul. 28-án a rendkívüli tanulm- nyokból az összes növendékség adand nyil- vános vizsgálatot. jul. 31-én délelőtt háladó isteni tisztelot és sorozatnyilvánítás.

Miről is a t. sz. közönség hasznias-údvöz- lettel értesítették.

Kolt Nagy-Kanizsán, julius hó 2-án 1867. KÖNYVE ALAJOS. igazgató.

△ (A kozthlyoi gazdasági intézetnek) gr. Festetics miniszter 13 butordarabot (s 1033 tárgyból álló állattan és állatgyógyá- szati gyűjteményt ajándékozott. Lónyay mi- niszter pedig a debreczeni intézetnek adott 1363 darabból álló hasonló tárgy gyűjte- ményt.

△ A zala-szentgróti kerület Hertelendy György helyéro Vukovics Sebő 1848-ból igazságügyminisztert óhajta országgyűlési képviselőjének megválasztani, és pedig, mint a „P. N.“ megjegyzi, annyival inkább mert tudva lovő, hogy Vukovicsos a Dóak párt gyarapodnék.

△ Párisi tartózkodó hazánkiai felkérlek azokat, kik velük levelezésben állnak, hogy leveleikhez a legfinomabb papirt válasszák mert a kissé durva papirból álló levél már tulajaly lévén, érte büntetést kell fizetni Er- keznek levelek 5 krona bélyegekkal is, pedig az egyeztető levél díj Párisig 25 kr.

□ Klischnigg Edo, az Európáhiru pan- tomimikus, ki már néhány évvel esakötött több előzetes esakötött közönségünk- nek, leányával Eldorával ismét városunk- ba érkezett, hol ma lépnek fel először a helyben működő szintársulattal, Nestroy „Majom és völégény“ című bohózatában. Ajánljuk közönségünk meleg részvételébe.

△ Szerencsétlenség. Wolf nevű helybe- li kőműves a mult napokban Rócsa kör- nyékén kútásással levő olfoglalva, a kút mélyében egyszerre búz terjed el, mire ő ma- gát felhuzatja egy esakötörben; midőn már majd kiért a kútból, innal resakötödni kezdenek s az egyensúlyt elvesztvén, a kutha szubant, hol halálát lelto.

Zala-Somogyi Közlöny.

Ismeretterjesztő lap

szépirodalom, kereskedelem, ipar, gazdaság, tudomány és művészet köréből.

Megjelen:

Minden hó 1-én, 10-én, és 20-kán
egész ivon.

Szerkesztői iroda és kiadó hivatal:
WAJDITS JOZSEF könyvkereskedésében.

Előfizetési feltételek:

Helyben házhoz hordással és vidékre postán küldve:

Egész évre: - 4 frt. - kr.
Fél évre: - 2 " - "
Évnyedre: - 1 " - "

Hirdetések:

A hat hasábos pottisorért 1-ször 7 kr.
2-szor 6 és minden további beiktatásért 5 kr.
Helyegdíj minden egyes beiktatásért 30 kr.
A „Nyílt téren”
egy petit sor beiktatás díja 10 kr.

Előfizetési pénzek és

hirdetések,

ugy szintén a lap szellemi tartalmát illető
közlemények,
valamint vidéki levelek, bármint a kiadóhivatalba
küldendő NAGY-KANIZSÁRA.

Nagy-Kanizsa város és vidékének érdeke a megyék rendezése alkalmával.*)

Mióta ez évi Junius 8-án urunk királyunk fejérsz. István koronája feltételezt, és ezáltal minden akadályok, melyek kimozdíthatlan ónsúlyú sziklaként a törvényhozhatóság útjában álltak, szerencsésen elgörödittek, be kell minden elfogulatlan embernek ismerni, és lehetetlen elismerést nem szavazni ama tevékenységért, mely által a közelmúlt évtizeden át megszakasztva volt törvényhozás előidézte hiányokat kitölteni iparkodnak is, hogy a kormány és az országgyűlés megfeszített szorgalmat fejtének ki részint a fennálló törvények módosítása, részint pedig újak alkotása körül. — Örömmel láttuk az óhajtvá várt idő beálltát, mert eddig minden bajainkban azon sovány reménytel kellett táplálkozunk, ha majd egyszer a törvényhozás lehetővé válna, úgyönkön szünto segítve lesz, addig pedig csak túrjunk, ha mindjárt elpusztulunk is mellette! Azon boldog hiedelemben is élünk tovább, hogy azon hongyülési bizottmányok, melyek (ha jól emlékszünk, még a mult évi martius havában) nagy hazánkia Deák Ferencz indítványára minden irányu törvényjavaslatok kidolgozására kiküldettek, megbízásuknak meg is feleltek, és ha az országgyűlés ismét egybe gyűl, kész törvényjavaslatokat teendnek megvitatás és elfogadás végett a ház asztalára; más részről kormányunk is felhasználandja azon időt, míg a honatyák családi körökben nagy részben magán dolgaikkal foglalatokodnak, részről is előkészítse mindazon javaslatokat, melyeket önmaga szükségesnek beismer, vagy a melyek ilyesekül már az alsóház által kijelölve vannak. —

E tárgyak egyikét mindenesetre a megyék szervezése képezendi.

Nem czélunk nekünk e helyen a megyék legczélyszerűbb berendezéséről vagy talán azok közjogi állásáról és szervezetéről vezérezkizkeznii, hisz e tárgy a hazai két nagy párt közlönnyei által eléggé megvitatva lett, és nem egy pártvezér nézetel ismeretesek már hanem szándékunk az illetők figyelmét egy más, szintén igen fontos irányra, t. i. a megyék czélyszerűbb felosztásának kérdésére felhívni!

Jól tudjuk azt, hogy igen nyomós okok lehettek azok, a melyekből őseink kiindulva, a vármegyéket kiterjedés és népességre nézve ily aránytalanul oszták fel; sőt apáink minden intézkedésük körül előrelátó, mely gondoskodását tapasztalva, teljesen elhiszszük, hogy az akkori viszonyok között a felosztás épen a legezczélyszerűbb volt; mindamellett (legalább csekély nézetünk szerint) ma már megszűntek az indokok, melyek kívánatosá tennék az eddigi állapot fenntartását, sőt óhajandóvá lettek e részben is a kor igényelte reformok. Ugyanis:

a) nemzetgazdasági szempontból alig találjuk indokolhatónak, hogy egy 10—20 mértföld területű 30—40,000 népességet

alig számláló kis vármegyének adminisztrációja ép oly költséges legyen, mint a másik talán 150—200 □ mértföld területtel és 300—400,000 lakossággal bíróné; az pedig jelenleg úgy van; mert a járási tisztviselőket, kivéve minden megye csaknem egyenlő tisztikarral van ellátva, van ugyanis mind-egyiknek külön főispánja, alispánjai, megyei törvényszéke stb., minek természetes következménye, hogy egy kis megye adminisztrációja majdnem annyiba kerül, mint a 4—10-szer nagyobbé (hisz a járási tisztviselők fizetése alig rug annyira, mint a megyei központi főbb hivatalnokokéi);

b) rendszerint minden megyének meg van két alispánja, főjegyzője, főorvosa, főmérnöke, legalább 6 tagból álló tszvéke stb., a nagyobbaknak ép úgy, mint a legkisebbeknek, ennek ismét természetes következménye, hogy a nagyobb megyék tszvékara teendőkkel tul van halmozva, míg a kisebbek teendőt igen könnyű szerrel végezhet; mert a tapasztalás úgy mutatja, mennyivel nagyobb, különösen népesebb egy megye, annál több ügy kerül hatósági elintézés alá;

c) a hatósági önkormányzat vissza lévén állítva, ennek gyakorlata is a mostani felosztás mellett igen meg van nehezítve. ha csak ezen önkormányzat jogát fictitiussá tenni nem akarjuk, ugyanis a megyei dolgok megvitatása végett a régi gyakorlat szerint négy közgyűlés lévén tartandó, a bizottmányi tagoknak a megye székhelyén megjelenii, s legalább 3—4 napig a tanácskozásokban részt venni kellene, — a bizottmányi tagok legnagyobb része földmivelő gazdákból, lelkészekből, okleveles egyénekből stb., tehát oly egyénekből áll, kik egyéb hivatásuk vagy a mindennapi kenyér beszerzése után látnak, és a kiktől alig lehet méltányosan követelni, ha a közügy iránt még oly lelkesedéssel viseltetnek is, hogy önmagok és családjaik fenntartására szolgáló foglalkozásaik elhanyagolásáról egy évben 4 hetet legalább házi-körükön kívül töltsenek, és nemesak ez idő alatt önköltségükön tartásuk el magokat, hanem még nyolcszor drága fuvart is fizessenek; ennek ismét az a következménye, hogy a távolabb lakó bizottmányi tagok a megyei gyűléseken csak akkor jelennek meg, ha valami igen fontos ügy kerül szőnyegre, vagy pedig egyes momentus ügy eldöntésére gyakorlandó befolyás miatt az érdekelttek által erre buzdítatnak, rendszerint pedig az ügy intőzését hagyják azokra, kik a megye székhelyén könnyen megjelenhetnek, vagy a kiket hivatásuk a megjelenésre kötelez;

d) káros befolyást gyakorol a megyék mostani felosztása az adminisztratio és igazságszolgáltatás első fokánál; mert a járási tisztviselők kezében van ezek első hatósági elintézése összpontosítva; ez a jelenlegi szervezet mellett oly erőfeszítő hivatás, hogy annak csak a legnagyobb szorgalom és buzgalommal lehet eleget tenni; ha már a tisztviselő urak hosszabb időre távozni kénytelenek, úgy nemesak a rendes ügy-folyam akad meg, de adja elő magát a járásban bár mi sürgős és fontos, az bizony elintézését nem nyerhet mindaddig, míg a szolgabíró vissza nem tér;

e) hátrányos a mostani felosztás magánjogi tekintetből is, mert hiába, bármily óvatosan igyekezzünk dolgainkat elintézni, alig kerülhetjük el, hogy koronkint a megyei törvényszék v. telekkönyv előtt dolgunk ne legyen; ha már a megye székhelye ennek épen szőlén van, mint például Somogy és Zalaiban, mily költséges és fáradságos egy csekély ügy miatt a másik megye szőlől oda vándorolunk.

f) mit szólunk végre azok kellemetlenségeiről, kiket a sors épen arra kárhoztatott, hogy mint károsultak v. tanuk szembesítés s egyéb hasonló ügyben a legrosszabb ut és ilöben a megye székhelyén személyesen leendő megjelenésre egy bizonyos napra berendeltetnek! kik ezen kényszerített két-három napi utazásért saját egészségük kockáztatását és testi fáradaimaikat ide sem számítva valóságos kiadásaiért csak azon esetben reménylhetnek kárpótlást valaha, ha történetesen — mi legtrikább eset — például a gonosztevőnek van is valami vagyona, s elég bizonyíték szerzettethetett jogerejű elmarasztalására.

Tudnánk ugyan még több fontos érveket is felhozni annak igazolására, mely hátrányos minden tekintetben a megyék mostani korszerűtlen, és a iránytalan felosztása, azonban hiszszük, a megyék rendezésekor e kérdés is alapos megvitatás tárgyát képezendi, s szeretjük hinni, hogy ez korszerű reformon fog átmenni. —

Ily hiedelemben élve, bátrak vagyunk egy eszmét tárgyalás alá venni, mely ugyan nem egészen új, hanem (tudunkkal legalább) még eddig nyilvános megvitatás alá nem került, és a melynek kifejtésére és bővöb megérlelésére lapunkat, mint kiválólag városunk, vidéke, s ezen egész táj érdekeinek sajtó utjánai képviselőjét feljogosítottunk tartjuk.

Somogy megye területe 114, Zalaé pedig 100, összesen 214 □ mértföld; e két megye tehát önmagában bir annyi kiterjedéssel, mint a kisebbekből (összességé 6—10-et) sem képes kimutatni. Az elsőnek székvárosa Kaposvár, a megye délkeleti csucsán Baranya s Tolna megyék szomszédságában, a másodiké Zala-Egerszeg, a megye északi szélén Vas megye tőszomszédságában fekszik, mindegyik megyének vannak tehát oly vidékei, melyek a székvárostól 8—12 mértföld távolságra fekszenek.

E két megye határán terül el N.-Kanizsa városa, mely régi okmányok szerint a szabad királyi városok közé tartozott és jelenleg is minden tekintetben — akár a benne lakó népesség, értelmiség számát, akár kereskedelmi piacát, akár összeköttetését tekintve — e két nagy magyar megyének legjelentékenyebb helye, még pedig nem csak azért, mivel 3—4 felé ágazó vasuti-összeköttetésnek itt a központja, hanem azért is, mivel magyar hazánknak dél-nyugoti irányban ez a végvárosa, s oly nagy számú magyar népességgel bir, minőt a Dunán tul városok közül alig 1—2 képes felmutatni. A legtrikább idöktől fogva itt összpontosult — hogy többet ne mondjunk — e két megye kereskedelme, ez volt azon piac, honnét hazánk természetmennyei a természetből mosto-

hán ellátott déli osztrák örökös tartományokba, sőt az adriai tenger felé a külföldre szállítottak, mindamellett városunk a régi idökbekben még oly szerencsés se volt, hogy azt egy megye székhelyévé választotta volna, s talán ép ezen mostoha körülménynek, úgy a közel két évtizedig váltakozott provisoriumnak mostoha, s az anyagi jólétet végveszélylyel fenyegető intézkedéseinek lehet csak egyedül tulajdonítani, hogy e város polgárainak egy része — melyet még első Lipót király sajtóközli leiratában „Civitas”-nak czimez — magasabb hivatását az im elől tévesztve, nem rég még fenálló kiváltságairól is lemondani, s a faluk sorába jutni kívánt, holott a fennebb elösorolt helyzete, népességi száma, s egyéb körülményeinél fogva legalább e két megyében a vezérség szerepére lenne illetékes.

A megyék rendezése alkalmával tehát itt lenne ideje mindezen bajokat orvosolni, s N.-Kanizsát egy új megye székvárosává tenni, mely Somogy megyéből a Marczell járás, Zalatól Muraközt, Lendva, K... és N. Kanizsa vidékeit nyerné kiegészítő részekül!

Ezen eszme, mint fennebb mondánk, nem egészen új, hisz már újabb idöben is a magyar kir. kincstárt tulajdoni joggal illető ugynevezett söházkert eladása czélzatván e város közlegő névében a m. kir. pénzügyministeriumhoz oly tartalmu kérvény intéztetett, hogy ezen telket a jövőben alakítandó Kanizsa megye székhelyéül felartani, esetleg a városnak e czélra becsárban átadni kegyeskedjék, azonban e kedvezencz terv lérehozása érdemében még több lépések nem történtek, és azért annak czélyszerűségét és hasznos voltát megkisértjük kissé indokolni.

Ha Somogy és Zalamegyé az említett contingenssel egy új megye alakításához járulnának, nemesak a két régi, de az új megye is 70 □ mértföld területen fölül és oly számú népességgel is birnának, mely mindegyiknek a nagy közpömegyék szőnyegre méltó helyet biztosítana, az idézett terület kereskedelmi forgalma s összeköttetése úgy is ide központosul, ez lenne meglehetősen az új megye közpöppontja, hová minden érdekelt fél legkönnyebben juthatna, s ez által mindazon hátrányok egyszerre orvosoltatnának, melyek az a—f pontok alatt felsorolva. — Nem arrogáljuk ugyan magunknak, hogy mi e tárgyban a közvéleményt képviselünk, de nyugodtan biznók ügyünket általános szavazatra, s szilárdon győződésünk, ha a kérdés felett foly a sajtózás: „hová akartok tartozni, egy új Kanizsa megyéhez, vagy pedig régi illetőségtekhez?” a felsorolt vidékek összes lakosságnak legalább 1/10 része az elsőre fogja voksát adni.

Ezen kedvezencz eszmünk valósítását pedig csak úgy reménylhetjük, ha ez érdemben jogos kívánatainkat egy okadatolt petitio alakjában a törvényhozás elé terjlesztjük, melynek beadására a legkedvezőbb idöt akkorra hiszszük elérkezettnek, ha a megyék rendezése kerül szőnyegre. Minthogy azonban minden dolog kivételéhez mindegyelőtt egy vezénylő szükségeltetik, és e szerepre a jelen esetben mi a leginkább érdekelte Kanizsa városát látnánk hivatva, szerény nézetünk oda megy ki, ha s a mennyiben a közkivá-

*) A hazai nagy napilapok, a mennyiben e cikk irányuk és nézetükkel nem ellenkeznek, annak átvételére vagy kivonatbaul közlésőre felkértek. Szék.

natot, egy új megye felállításában eltaláltak, álljon e város az ügy élére, s a tárgy tüzetes megjelölése mellett hívja össze a nevezett tájak előbbkelő, s a közbizalmat bíró egyéneit, hallgassa meg ezek véleményeit, s azután, ha a közkívánat megegyez, készítessék egy ilyen irányú petíció a törvényhozáshoz, küldessék az elalírás végett mindazon községekbe, melyekről feltehető, hogy e kérelemhez járulnak, s azután terjesztessék illetőségéhez egy küldöttség útján, mely egyúttal nemcsak a magas kormány, de az érdekelt vidékek képviselői támogatásának felkérésére is utasítandó lenne.

Röppentyük B.-Füredről.

Hogy változnak az idők! a másfél kros hosszú szivar most is csak oly finom illatos, hogy méhet lehetne vele ülni, és egy idő óta mégis szívesebben szívja az ember — kivált ha szel — miót? mert magyar királyi trafikból való. Igaz, hogy ez a két szó nagyon furcsán kockotroz egymással, valjon álmódott-e Árpád apánk az időben olyasmiről, hogy még alkotmányos trafikja is lesz egyszer a magyarnak? És imo, meg van, s még annak is örülünk, hogy legalább a neve változott. „Sic transit gloria mundi.“

Sovány elmékedés, de mióta felsaptam urnak, néha néha én is veszek — akarom mondani — kapok egy-egy stinkatorost, mert pipászni nem illik ott, hol jelenleg is vagyunk, a sötányon, mivel egész sorozó sőtál a krinolin és krinolintalan, s a m e b e r i n e k ” és a bugyogó s kaputos, s a m e b e r i n e k ”, és épen ugyanazért kell valamit füstölni, hogy... De szeretném megmondani... Majd adandó alkalommal megugom.

Van színészetünk, plano nagy operánk! s fúszorú egy kis dráma is, ha ugyan jut obblól, pedig kikerülne. Follinus, a kolozvári nemzetli színház volt igazgatója hozta ide a mult teli idényen már Aradon működött kitudó és nagy színtársulatát. Amily tapintatos és előrelátó embernek tudjuk Follinus urat, alkalmasait még ide sem jött, máris gondoskodott arról, hogy majd el is vihassék társulatát Füredről, mert épen nem vori magát a földhöz, mikor majd némi egészen tres padok előtt adatja a „Sevillai borbély“, s a plape, s maga, mint jóhis Fíguro, oly elevenéggel s oly jó kedvvel működött, mintha Füred arany-bánya volna, pedig még papir-bánya sem! És most már nemcsak operette hanem opera is van!... és mégis... Haj haj! Füred hajdani közönségel jöjjön el a te országod! — A dráma! résznek még idáig nem volt alkalma életjelni adni. Junius 29-én volt első előadásul a „Szép Galathia.“ A szímszerepet Medgyaszay Ilka kánasszony meglopó sikerrel adta. Már mint szobor meglopó jelensége volt, hát még mikor Venus életre szólította, és ő élt, mozgott, beszélt és énekel! — Pygmaliont, a szobrászt, ki örjűngésig szorolmos sajátkezűleg készítette szobrát (legalább kellett volna) Dalnok! adta. Fejét egy pitykéro, hogy a szoró s szerepet egyenesen neki írta, mert sehogy sem tud belő szeretői Galathia, inkább belő szerető inasába, (anyamédo. Hison, a publicum s szeretőtől s belő! Marcell jó volt. 30-án „Magyar huszárok“ Supp operetteje. Ez azán a magyar operette! Julius I jén a „Sevillai borbély.“

Mult hó 24-ke óta Farkas Miska hegédűje gyönyörködteti a fűrdői közönséget.

Mint minden nagy férfúnak, úgy Farkas Miskának is vannak ellenségei B.-Füreden, de az most az egyszer nagyon szerény mennyiséget számlál, tehát nem is tartóluk mitsem, de mit is tartana, mondom, mikor a nagy réss, a nobel publikum, a gazdag publikum az s részén van. Sajnálom, hogy Bach vagy Schmerling nem uralkodik, (uram, bosszú! még bűnbűnt, hogy ezt kimondtam,) még akkor kinöhetné magát Farkas Miska is a lla m f e r f i u v á, nagyon érte a politikát. Sza! de há a „nobel publikum“, a gazdag publicum az s részén van, Miska tehát roggottól dolig, déltől estőlgi játézik, (nem egymaga, a bandája is) sok szép új Walsertu! még több újabb polkát, és még isten tudja mit nem, de mind új, most tanulta be nem rég, Füred kedvéért, s egy-egy nevezetes új polkáját napjában bemutatja vagy 12 szor, tehát, s játézik roggottól: trád-ridi tram, tam, tam, tam, tam, tam, tram! egész estig, más nap újra kezdli, harmadnap ismét, s így tovább. Még is teszi a hatást! visszhangra lá! száz meg száz kebelben, s a fenkelt érzés ilyetön kifejezésökben nyilvánul száz és száz ajakról: „ach gant! wie schön!“ — „Famózi!“ Így vagyunk Füredon!

Ismételjük még egyszer: „sic transit gloria mundi!“

Füredi K. J.

Levelezések

Keszthely, július.

Valóban, ha a naptár piros betűi között nem olvasnánk az ember a nyár jelenlétét úgy legkevésbé oka volna azt elhinni. Jelenleg, de mult hetekben is időjárásunk oly kellemetlen hűvös volt, a nyári kabát fölő vagy alá az ember mindig óhajtott egy közeget, valamely köpeny alakjában s azt föl is vette volna, ha a nyár renoméjét tökéletesen megsemmisíteni nem akarja. — Különösen kedvezőtlen ez fűrdőnk és fűrdő vendégeinkre nézve, kik ily idők mellett bizonyára nem kényeztülnek hűtözni a habokban. Hővízi gyógyfűrdőnkön mindazáltal addig alig tapasztalt zajos élet van e annyi fűrdővendég érkezett össze, hogy az utabban érkezők nem ritkán egy-két napi szorongatásra kényeztülnek, míg számukra rondas lakás nyílik — E pont lezen az, mi Keszthelyt idővel nagyban emelni fogja, mert balatoni fűrdője, habár az idén minden kísérletet megtettetek is használhatósága emelésére, mindazonáltal a balatoni fűrdő a viz csokélyossága és főleg nagyon süppedős iszapossága miatt előbb utóbb, de bizonyosan használatlan leendő.

Hávíz kellemes kirándulási helylyé is kezd alakulni, különösen a gyakornoki kar közül számosan vonzatra érzik magukat ide, ünneppnap délutánjaikat a nagyon szép számmal képviselt ifjú hölgykorszor körében töltösek, vagy illetőleg a fűrdői vendégeknél némi mulatságot szerkezzenek. Így már két vasárnapon nagyon kedélyes táncostályunk volt, hol a kedvet az otthoniasság érzete és a feszélytelenség igen magas fokra emelte, s bizonyára egy értékesebb emlékvilágot fog képezni azok számára, kik ismét eltávozza, emlékeiket egy köztörűba gyűjteni szándékoznak.

Erős reményünk van, hogy többi vasárnapjaink délutánjai és estélyei is hasonló kedv és öröm közt fognak lefolyni, míg csak a gyakornoki kar Keszthelytől bucsút nem vonnd, a mi pedig három vasárnap multával jőformán meg fog történni, de addig még a vasárnapok élményeiről megfogunk emlékezni.

Mult hetekben a gazdasági intézetnek magas vendégei voltak; ugyanis Festetics Gy. minster s exoja, valamint a gazdasági minsteriumtól kiküldött testület, élükön Hídeghóty Antal tanácsos urral az intézetet több ízben megazomlélték, hogy annak anyagi s talán szellemi bővítésére is kellően intézkedhessenek. A nevezett testület előtt estve az intézet dalárdája tisztolgett, melynek viszonzásául Hídeghóty Antal tanácsos a köllöttség uovében az intézeti Segélyegylet pénztárába 25 forintot szolgáltatott át, a dalárdának pedig számos értékes hangjegyet ígért küldeni.

E dalárdát illetőleg, mi is dicsőrdőleg, szólhatunk midőn a szebb estékben az u. n. Ábrándombon össze együlnek s szaszavógi dalaikkal mind magukat mind pedig az oda gyűlékvő hallgatóságot mulattatják.

Színészeink is megörköztek e Laczko Gergej társulat, kiro Szuper a szerződést áruhátta, f. hó 7-én kezdő előadásait a „Dajka“ operette-el. Részletesebben a szini ügyről a jövőben szólandok.

A grófi család, több grófi vendéggel együtt már huzamosabb idő óta Keszthelyen tartózkodik.

V. S.

Zala-somogyi hírek.

△ Vasuti ügy. Mint épen most értesülünk, e hó 18-án ismét városunkon utazott keresztül hon Ribáry Sándor m. kir. közlekedésügyi minsteri titkár ur a kanizsábarosi vasut vonal zakány-barcsi szakaszának politikai bejárására. A junius 27-én beadott tiltakozás még (tudunkkal legalább) eddig elintőzve nem lévén, nem hihetjük, hogy e vonal iránya már minden jogos kívánat ellenére véglegesen és pedig a beadott tiltakozás figyelmen kívül hagyásával meg lenne állapítva s így betöljesednék e törv. közzitőjének városunkból távozásakor kiejtett azon állítólagos mondata: legyen e törv. bármily rossz és költséges, mindamellet most éppen megfogja mutatni, hogy ezt keresztül fogja vinni!

△ Dalostély. Helybeli dorék dalárdánk a már háromszor hirdett, a kedvezőtlen idő miatt mindig elmaradt dalostélyét utabban f. h. 13-dikára hirdette. Egész nap dorélt szép idő volt; azonban az est közöletével fellegek borították el az eget és nagy szél támadt, mely egész portengerrel árasztá el az utóznjárókat (kövezet, jó utak, mikor jő el a te országod Nagy-Kanizsára?!!) úgy, hogy

már hinni kezdtek, miszerint ismét negyedszor is dugába dől a dalostély. De az ég könyörült rajtuk mégis, és fél óra múlva ismét tisztá idő lett és megtartatott valahára a dalostély, és pedig nagy- és szépszámú közönség jelenlétében. Az előadott quartettek általában sikerültek voltak; csak önkénytelenül azon kérdés jut eszünkbe: Mi oka annak, hogy a kanizsai dalárda alig áll néhány tagból? Elmondhatjuk: Hogy bizony még nagyon hátra vagyunk!

△ Színészek távozása. Miklósy színtársulata e napokban hagyta el városunkat és Csáktornya felő indította Theopia szekorót. Ha Miklósy megválogatta volna társulata tagjait, sajnálatunkat fejeznék ki eltávozásuk miatt, de minthogy az utolsó időben a társulat csekély kivétellel oly egyénekből állott, kiknek fogalmuk sem volt a színész hivatásáról, tehát legjobb ha hallgatunk.

△ Klischnigg. Négyeszer volt alkal. munk láthatni a helyben működött színtársulattal Klischnigg és leányát Eldorát. Folléptek: Majom és vőlegény, Néma és majma, Lapeyrouse és Béka prófeta darabokban. Klischnigg, ki hajlott kora dacára, még most is bámulandó ügyességet fejt ki a majom utánzásában, fellépéseivel jól mulattatta a — fájdalom! — csekély számmal egybegyűlt közönséget, mit részint a kedvezőtlen időjárásnak, részint azon oknak tulajdoníthatunk, hogy közönségünk előtt már a fennemlított darabok ismerősök voltak. Leányáról, Eldoráról, ki hazai nyelvünk beszélésének nem lévén birtokában, szerepét német nyelven adá elő, annyit írunk csak, hogy egykor diszo leendő a német színpadoknak.

△ Csulás. A legközelebbi atádi vásár alkalmával egy család arany gyanánt kiadott játzó pénzökkel vásárolta meg egy póromber tehenét, s frtba adván ki egy ily hamis pénzecskét. A gaztettes még eddig nem került a törvény büntető kezére.

△ Wajdits József könyv-, mű- és hangjeggy kereskedésében kapható: Kosuth Lajos urekpe életnagyságban. Ára 2 frt. o. é. Ajánljuk a közönség figyelmébe.

△ Első magyar katonai lap. Beküldött szerkesztőségünkhöz a Bothlon Olivér honvéd alvezetés által szerkesztendő „Honvéd“ előfizetési felhívása. Az első augusztus első hetében jelenik meg. Előfizetési ára 5 óra 5 frt. 60 kr. Tartalma többi között az 1848-ik 49-diki hadjáratok leírása lesz, ezenkívül leginkább a honvéd egyletek érdekeit fogja képviselni. Előfizetést kiadó hivatalunk is elfogad!

Kaposvár.

h. Kádas Rudolf, győri tankorúleti iskolai főigazgató e napokban látogatta meg gymnasiumunkat, melynek mindnőgy osztályában külön órákban megjelöven s Átalán kitűnő készséget és jeles feleleteket nyervón — a tanári karral tartott conferentiában tökéletes megolgozó sőt nyilvánítá, sőt ugyanezt jogyzékonyvilag felvétetni s megörökíteni rendelő. — Örömmel közöljük e hírt azon gymnasiumról, melynek annyi ellensége van, mint a fűszál s mely azon ellenséges seregétl annyiszor méltatlanul rágalmaztatott, ahelyett, hogy mint jelenleg is — érdemelt dicsőretben részesült volna. A sok úres fejl urficsakába bizony másutt sem ünthetnek ám tölesőron tudományt és bölcsőséget.

h. A futás is művészet, legalább ezt oktroyálta ránk a napokban egypár piros, sárga és fehér kákumbákum falragasz, melyen egy női konyolyfutó hirdeti a nagyérdemű közönségnek, hogy „futási művészetét fogja produkálni.“ Elismorjűk, hogy művészi futás van a zongorán, hegédün, meg nem tudom én mifele más hangszereken, de, hogy utozhasszat futni művészet legyen, azt most halljuk elsőszor és... bámulunk.

h. Panaszt hallottunk arra, hogy a sétatör két bejárása közül az egyik elzáratott s most a keresztüljárás lehetetlen, vagy pedig csak az árkon keresztül egy salto mortalo segélyével kivihető. Nem tudjuk az intézkedés indokait, de nármily legyen az indok, az intézkedés-elleniek mindenesetre többek s fontosabbak lesznek, s a kapu újból megnyitása igen kényelmes a közö ségnek. Hiszszük is, hogy ez legközelebb meg fog történni.

h. A jövő hó elején, mint értesültünk — megoyei nagy bizottmányi ülés lesz. Ezt előleg jelentjük csak a még visszattunk a dologra, ha közlebbi adataink lesznek.

h. Megyénk inségsújtotta népoenyhitésére elrendelt uti s egyéb munkák a belügyminsterium egy legközelebbi rendelet által e hó 10-ke óta beszüntettek. Most már hiszen lehet is egyéb munkát és hasznos keresetet lenni.

h. Az idegi termés — mely e napokban már nagyrésszt csűrűkbe kerülendő, —

oly pompás, hogy kívánni alig lehet jobbat. A mult saayaru évek után kellott is e vizsgálás.

h. Bányai színtársulata, hallomás szerint, az őszre ismét városunkba jövend. Jelenleg Keszthelyen oporettez, de mint értesültünk, nom a legutóbbi közönségnek örvend.

h. A helybeli kugli-kompaniáról sem lehet megfedekezünk most, midőn az idény virágzásban van, de még az okból sem, mert alig hisszük, hogy a birodalomban egy hasonló társaság akadna. Délután hat órakor — a vasut nem közlekedik pontosabban — hívon megjelen minden tag, játékos és néző egyaránt s mult est 1/29-9 óráig, — úgy, hogy nem ritkán az „első“ fejező gyortyát koll tenni, hogy lássa az ember eldobták-o, vagy nem? Aztán van itt bank az elsőre, pap-bíróra, jobb és bal közöplyukra, perzo „ansagolva“ — egy babára, két babára, wandlira és moztelenro — fogadás, közbe közbe zene, élos atb. Mint halljuk, a kompania legközelebb művészi utazást teend.

Fővárosi és vidéki hírek.

= A szarvasmarhának Horvát- és Tótországból Magyarországra való szállítása egyedül csak a szabályszerű okmányok előmutatása mellett lévén megengedve, — viszont Horvát- és Tótország hatóságai is odautasítottak, hogy a Magyarországból oda szállítandó szarvasmarhákat is csak úgy becsássák be, ha azok a fennidézett okmányokkal vannak ellátva. A mi pedig az állati nyors termékkel való forgalmat illeti, azoknak behozatalt csak a fennálló állatjáványi szabályrendelet 43. §-ban foglalt feltételek mellett engedjék meg.

= Ungyilkos gyermek. Mult est-törtőkön délben a vasuti indóháznál egy 14 éves fia az épen meginduló tehervonat 5 ik és 6-ik kocsija közé vetvén magát, a kerek fejét metszették. A fiatal üngyilkosban Szendrei Mihály esztergyályos inasra ismeretek, ki G. L. esztergyályosnál volt tanuló. Vagy három napig ólálkodott a vasutnál, míg a szörnyű halálra elszánta magát. Allitójag szigoru bánásmód vitte volna reá. — Egy másik vasuti szerencsétlenség is történt f. hó 7-én Mokrinnál, hol a vasuti csász fia a sínek közelében elszenderedvén, a vo at robogására folugrott s keresztülakart szaladni a síneken, azonban elbukott s a kerek mindkét lábát elmetaztették.

= Horvát Mihálynak kassai püspökké kineveztetését az 1848-ig igen erőlyos hangon sürgeti. A „Posti Napló“-nak pedig írják Kassáról, hogy nevezett város polgárai számos aláírással ellátott kérvénynyel fogják küldötteleg felkérni király ő Falségét és az illető minster urat, hogy Horvát Mihály kassai püspökké neveztesse ki.

= A szarvasmarha betegsége s zagrábó es. kir. katonai főparancsnokság értesítése szerint, mely Bosnyákorországban közol a birodalom határához küttött, a helyszínen történt állatorvosi vizsgálat után lépfevének, nem pedig keleti marhavésznek bizonyulván, a broody-i vesztelőintőzetnél a szarvasmarhának átvitelére elrendelt 10 napi vesztelés megszünttetett.

= Egy „tévedt“ golyó Temosvárott jul. 2-án agyonlőtt egy gyermeket, midőn ez a katonaság hadgyakorlatnál néste.

= (Mint volt honvéd,) szivesen figyelmzetteti e sorok írója az ország bármely részében és a világ bármely tájon lakó honvédokat, hogy magokat a hazájok legközelebbi honvédegyletnél beírtni siessenek. Hogy valaki honvéd volt, azt akar irás, akár pedig élő bajtársak által bizonyíthatja. — A kik pedig a harcmezőn oly sebet kaptak, mely őket munkára képtelenekké tette, s az elesettek, eltűntek özgoei és árvái, forduljanak segedelemért, nyugdíjért azokhoz a bizottmányokhoz, melyek az ilyenek összeírására megýékben, kerfűletekben, városokban együtt ülnek.

Bécs és külföldi hírek.

— Miksa császár egyik tábornokának Mendeznek kivégzetetéséről a következőket írják: A tábornokot a Queretaro bevételőt követő nap roggolón Bartoli nevű polgár házában geronda fűdelo alatt találták meg. Miholyt elfogták, sorsa tisztában állott előtte; tudta, hogy kegyelem nélkül elítéllik. Kivégzetése előtti őjjelen néli családjának; vasárnap délolőt 10 óra között az Alamedára vezetőnek és kivőgözték. Szomorú sorsát teljesedésbe hagyta monni anélkül, hogy a győngeségnek, félelemnek logkisebb jelét mutatta volna. Az ország szokása szerint 8 is, mint azok mindnyájan, kik „árulók“-nak kiállttak ki, hátulról lövetett fűbe. Ezen ténynek elleno mondott azon megjegyzésből, hogy ő képes a halállal szembenézni. A tiszt. felele-

téro, hogy engedelmessédjék parancsolatjának, így szólott Mendez: „No hát, csak rajta”; s letérdelt, hátát a végrehajtással megbízott csapat felé fordítva. Négy ember lépett elő a sorból és tüzet adott. De az elítelt nem volt halálosan találva, felemelkedett a jelt adott a katonáknak, hogy fejébe löjjenek: egy káplár füle mellé illesztette a fegyver száját a szétzúzza koponyáját. Így halt meg Ramon Mendez, egyike a legelőkelőbb mexikóiaknak, Juarezhoz hasonlólag indus, ki — mint a „Courir” mondja — azon ügyön, melyet magára vállalt, hasznosítás nélkül csüggett, a ki néptörzsének kegyetlenségével saját életét is csak oly kevéssé becsülte, mint a másokét. Mendez volt az, ki Artega és Salazar jurista tábornokokat elfogatta és főbe lövette.

— Párisban a harcpart megint felülkerekedett az udvarnál s Rouher állása erősen fenyegetett. Niel marsall egyre biztosítja Napoleont, hogy a francia hadsereg őszig tökéletesen felszerelve, reorganizálva lesz s azon nézetben van, hogy Franciaországnak kell egy győzelmet aratnia, nehogy minden elveszzen. Ugy látszik, egy téli hadjáratról gondolkodik.

— 1867 első felében történt Bécsben 57 öngyilkosság és 67 öngyilkossági kísérlet. Ezek közt volt 72 férfi, 43 nő és 4 gyermek, 11-ül 14 évig. Legtöbb ezek közül vízbe ugrott, számszerint 32, felakasztotta magát 24, mérge által meghalt 19, nyakát 12 metsző el, 7 a háttéről ugrott le, 6 meglötte magát. Többnyire az inség által kényszerítve. E tekintetben Bécsből semmi irigyleni valónk nincs.

— Egy haramia banda 20 tagból álló szómélyzettel — Naazod vidéken nem kis ijesztgetője volt a lakosoknak. Az üldözésekre küldött csendőrökkel és vadászokkal formálter megtűzközték. Egy lelovott, 11 elfogatott közülök; a többi elretírt, de orélyosan üldözöttik.

— A párisi „Figaro” egyikét követte most el a legszembetűnőbb irodalmi csalásoknak, midőn Miksa főherceg kivégeztetésének állítólagosan hiteltelős leírását közli. Még egy lap sem érkezett Amerikából, mely még a halálhírt hozná, ami különben természetesen, ha megfontoljuk, hogy a posta Mexikóból az Egyesült Államokba, onnan ide anyagilag több időt kíván, mint a mennyi a távúrgöny vételére öta lefolyt. A „Figaro” olyan arczátlan, hogy hátulról lapján ezt önmaga bevallja. Ennyire elyedt a császárság által kegyelt francia vegyes apróbb lapok erkölcsö.

— (Iszonyu szorosságtalanság) történt jul. 1-jén Lugauban, Szászországban. Egy bányá beomlott, és odatemetett valami 100—120 bányamunkást, kiknek kiszabadítását lehetetlennek tette az, hogy a beomlott tömeg valami 200 ölnyre emelkedett fölöttük. A szerencsétlenek csak egynapi ólelemmel voltak ellátva.

— Ausztráliából 3 millió piéczt hoztak Európába; hazánkban nehezen volt rá szükség, Bach, Schmerling alatt annyira elterjedt az nálunk, hogy még mi szolgálhatnánk vele Ausztráliának.

Nyílt posta.

K. M. Borcsenye. Készítve rendelkezésre áll. H. 8. Kezdhely. A jövő számban, kérünk mást is. Völgyi. A küldeményt postára adtuk, N. kiegészítünk. D. E. Hahot. Sok szerencsét a csépléshez, nekünk csak szellemi küldjön. Sz. Kocakomét. Már jóformán felhasználunk, kérünk mást is, egy kis vezérezésként. K. Gy. Kezdhely. Erre a számrá már késő.

TÁRCZA.

Megáldom....

Megáldom, lányka, halvány homlokod, Megáldom... ah, meg nem átkozhatod, Hisz ha csak kiejtem hűtlen neved: Áldásá válik a hang ajkaimon —

Pedig e homlok volt, mely engemet Örtölté tett és aztán megvetett — Hibás voltam, hibás; beámerem, Hisz a rajongásig szerettelek.

Megáldom, lányka, mosolygó szemed, Mely száz sugárokat vetett felém. A melyben láttam, hogy számonra is Maradt még údv, boldogság és remény; Megáldom, lányka, mosolygó szemed, Minden hangom megáldja százszor ezt, Bár azt olvastam le sugáriról, Hogy te játszol velem, hogy nem szeretsz.

Megáldom szép piros kis ajkakat Mely hangjával úgy elkábitott, Hogy ahol gyász s halál boronga, én Virágos rózsaszínű látam ott; Nem sejtettem, hogy ajkaidon a hang Leleknem gőny, reszög lálkaharang — Hogy hallatára összedől a bús Világ felettem, aztán rám szakad...

Megáldom piziny hófehér kezéd, Mely fényes koszorút fűszít nekem, S e koszorúval eltakarta mind A fájdalom, a sebet szívemen — Ah, pedig e fehér kéz volt, a mely A koszorút aztán szétzaggatá, És a seb fájni kezdett újra és Fáj, sajgott mélyen, végnélkül, soká!

Megáldom lelkedet, a melybe, mint Egy vérszót tenger, sirt az érzésem, Sirt, sirt — aztán csattogva, ságva, majd Szikrákat vetve folyt át lelkemen; Megáldom lelkedet, pedig tudom, Hogy e sírás — kacaj volt, nem egyéb, A mely, míg árva lelkemig hatott, Azt százszor a szárdarabja tépte szét.

Megáldom, szép lányka, szívedet, Mely olyan titkosan beszélt velem, Mint a minő titkos beszédnek csak Tudhat az örvény és a szerelem — Nevecs, kacaj, gúnyolj — én majd sírok, Tassal el — én akkor is Áldalak... Tiporj el... leborulok im eléd, Leborulok, hogy — Imádhassalak!

(Fehérvár.)

KUPRITZ S.

„Egy borzasztó titok”

A stuttgarti „Illustirte Welt” után közli

Bükkesy Márton.

(Vége.)

„Oh nem, itt nehezen volna hely megörzö-sé; egy istállóban van a Rue Dubourgnan, közel ide, s ön holnap reggel eljöhét érte. Természetesen képes magát mint tulajdonost hiteltelíteni?” — „Mindenesetre, uram.” — „Nem szivesem válok meg ez állattól,” mondá Dupin. — „Természetesen, nem akarom, hogy önnek minden fáradsága hiában lelt legyen,” felele a tengerész, „ellonkezőleg, késsz vagyok illő jutalmat fizetni Orang Outangom befogatásáért, mondja csak uram, mi legyen az.” — „No, s,” felele Dupin, „ez helyesen van, hadd lássam, mi legyen az. Ah! megvan; az állat befogatásáért jutalmat azt kívánom öntől, hogy mindazt közölje velem, a mit a Rue Morgue-i kettős gyilkosság körül tud.”

Dupin e szavakat a legnagyobb nyugalommal; de egyszorsmind nagy határozottsággal mondá. Alig hogy olvégte, midőn ép oly nyugodtan az ajtó felé ment, azt elzárá s a kulcsot zsebébe dugá. Aztán egy pisztolyt vön elő kobléből, s azt fölfont kakassal maga elé az asztalra fekteté, mialatt előbbi helyét ismét elfoglálá.

A forró vér a tengerésznak arzába szököt, mintha megakarná fojtani. Fölugrott s megragadá farkos botját, de már a legközelebbi pillanatban, halványan mint a halál, minden tagján remegve, visszarojgott. Nyelve megragadá neki szolgálatát s a szegény oly nyomorult külsőt mutatott, hogy szivem mélyéből sajnálám.

„No nyugtalanítsa magát, barátom,” mondá Dupin, „mi jót akarunk önnek — és becsületeszavamat adom, hogy sommi rossz szándékunk sincs ön ellen. Én biztosan tudom, hogy ön a Rue Morgue-i gyilkossági tényekben nem részes, de ép oly biztosan tudom, hogy e tények egyes részleteit körül-ményesen tudja, Láthatja tehát barátom, hogy tagadás előttem sommit sem használna. A dolog így áll: ön sommit sem tett, a mit ol-

kerülhetett volna; sommit, a miért büntetés-re méltó volna. Ön még nem is lopott, a hol pedig azt veszély nélkül megtehette volna. Így tehát semmi oka sincs eltökölésére, épen mivel ily eltökölés sommit sem használna önnek. Más részről ellenben becsületbeli dolog önre nézve, teljes, tiszta igazságot mondani, miután egy ártatlan szenved most a börtönben, azon gyilkosság gyanuja miatt, melynek okozóját ön képes nekünk megnevezni.”

A tengerész, mialatt Dupin beszélt, ismét visszanyeré lélekjelölését, de azon bátor valami, melyet boléptekor mutatott, eltűnt.

„Mindent el akarok mondani, a mit e történet fölül tudok,” mondá rövid szünet után, „Isten engem úgy segítson, amint igazat mondok, de attól tartok, az urak nem fognak nekem hinni — valóban, nem hi lehet nek, de ha meghalnom kell is, én mindent elmondok.”

Elbeszélésének főpontjai a következők: Állának: Ö rövid idő előtt egy utazást tett a keletindiai Archipelagus szigeteire, a több társával együtt Borneo szigetén kikötött, hol a kapitánytól engedélyt nyertek, a sziget belsejét meglátogatni. Egy másik társával egyosulva sikerült neki, az illető Orang-Outangot megfogni; a hajóra hozák s nem sokára ezután a másik tengerésznek halála következtében ő jutott az állat egyedüli birtokába. Végnélküli fáradozással végre sikerült neki az állat vadágát annyira megsebzíteni, hogy önmaga veszély nélkül közelé-hozott hozzá; azután Párisba hozá magával azon szándékkal, hogy itt eladja, mihelyt a hajón szerzett látszóbból gyógygyuland.

Vig társaságban töltött éj után, a végzeteljes nap kora ruggolon a tengerész lakására térvén vissza, az Orang-Outangot saját hálszobájában találá, melynek ajtaját egy mellette fekvő kis szobácskából az állat áttöré, hol a tengerész által rendszeren tartatott. Egy borotvával kezében s szappan habbal teli pufával az állat egy tükör előtt állott a borotválkozás szándékával; oly mütét, melyet a kis szobácska ajtajának kulcslyukán át urától tanulhatott el. Egy pillanatra a tengerész majdnem kővé vált ijedtében, ily borzasztó fegyvert látván az óriási erővel bíró szörnyeteg markában, de rövid gondolkodás után az ostort ragadá meg, melylyel az állatot már vadágának legmagas fokain is engedelmessé tevő. Azonban a nyílt ajtó most futásra nyitott utat az Orang-Outangnak, s ez, a borotvával kezében a lépcsőkön le az utazára rohant.

A francia kétépbeeséssel határos hangulattal sietett utána. Nemsokára a majdnem csendesen megállni és várakozni látá, mint ha megadni akarná magát üldözjének, de alig hogy ez két lányira megközelíté őt, midőn villámsebességgel ismét tovább futott. A vadászat sokáig tartott. Az utazók üresek voltak, s senki sem találkozott a szökvény-nyel és üldözével. Midőn a Rue-Morgue mögött elhúzódó keskeny utcába értek, az Orang-Outang egyszorro vilárosságot lát l' Epanage asszony házában negyedik emeletében. Egy ugrással a korifalon átözökvén, megpillantá a villámhárítót, hihetetlen gyorsasággal fölkuaszt, megragadá az ablaktáblát, s a hülgyek ablakára veté magát. Az ablak nyitva levén s a legközelebbi pillanatban a majom a szobában volt. A tábla, melyen fölveté magát, ismét kinyílt, miután a veszélyes ugrás megtörtént.

A tengerész, ki eddig télen tanuja volt majma az ügyességi remekének, megörült, de egyszorsmind mégis ijedt e kaland kimenetelre fölött. Azon reménynek engedé át magát, hogy most képes leend a fölingorelt állatot ismét befogni, mert a valószínűség azt mondá, hogy az állat a kelepezből kiszabadult, melybe került, ugyanazon utat választandja, a melyen bele jutott. Más részről azonban a tengerésznak bizonyos aggodalomnak is át kelle magát engednie, az állatnak magaviselele fölött a házban, s ezen ok volt az, mely arra indítá őt, az üldözést még a villámhárítón való fölkuasztás veszedelmes utján is folytatni. Egy tengerészre nézve ez nem volt könnyű, de nem is kivihetetlen föl-

adat. Az ablakig érő magasságig jutott, de az ablaktáblára ugrani sem nem mert, sem nem volt elég ügyes. Azon pontról azonban, melyre jutott, egy oldalpillantást vetetett a szobába, s a mit ott látott, elég volt őt rémültében majdnem eszméletlőtől megfosztani. Ezen pillanatban volt, midőn a hangos segélykiáltás hangzott, mely a szomszédokat álmuából fölriasztá. L'Epanage asszony és leánya azon éjt valószínűleg régi családi okmányok átviszálásának szentelék, mert egy vas szekrény, mely azokat tartalmazá, volt e szoba közepére huzva s a padló okmányokkal beszórvá. Mindkét hülgy valószínűleg az ablaknak hátat fordítva ült, s azon szünet után itélve, mely a majomnak a szobába való ugrása s a segélykiáltás között lefolyt, az állatot mindjárt nem láthatták. Az ablaktábla becsapódását is valamely szélrohammal tulajdoníthatták.

Midőn a tengerész a szobába tekintett, az óriás szörnyeteg az öregobb hülgyet a jánál fogva megragadá, s másik kezével, melyben a borotva villagott, a borbélynak közmozdulatait utazá. — A leány elalolva, mozdulatlanul a padlón feködt. Az öregobb hülgynek hangos kiáltásai s örökdésai, hogy a majom kezéből magit kiszabadítsa, ennek talán igen is békés szándék-latait végre a legvadabb dühövé változták. Az óles késnek egy vágási, oly herkulusi erővel bíró kéz által tétetvén, hogy a szer-csőtlen hülgynek fejét olvasszta nyakától. D; a vé nek megpillantása még jobban föli-gatá az állat dühét, ahelyett, hogy lefogya-vezte volna. Összezsattogtatott fogakkal s szikrákat szóró szemekkel a leány mozdulatlan testére ugrott, s ujjainak óles karmait a szegénynek gögőjébe ásá, míg az utolsó élet-szíkra is kihált. E pillanatban a majomnak gyors, léhasz szomo az ablakra esett, melyen át urának rémültől morog vonásait pillantá meg. Ekkor az állat dühé, mely valószí-nűleg az ostorra gondolt, fölelem-né válto-zott. Az állat öntudatában a büntetésnek, melyet megérdemelt, oltakarni iparkodék most nyoma t azon ténynek, melylyel a büntetést kiérdemlé. Innen a rendtelenség, melyben a szoba találatot, összevissza hányása a ágyruhákban és butoroknak, minden köv-vezkedménye az állat rendkívüli idegföli-gultságának. Innen végre szinté a leány tes-tének elrejtése a kéménybe s az öregobb hülgy testének föltalálása az udvartérben, hová a majom által az ablakról ledobott.

Midőn az Orang-Outang az utóbbi tettel az ablakhoz közöledett, a tengerész vissza-vonult, s a villámhárítón gyorsan lecsuszva haza futott, remegve azon ténynek követ-közvényeitől, melynek tanuja volt. A szavak, melyeket az összezsúdló szomszédok hallot-tak, óakugyan a tengerészi voltak, melyek által borzasztó rémültében koblön könnyo-bíteni s az állat dühét lecsillapítani iparko-dott; s a másik tiszta, átható, világos hang az állat volt, mely távolról csak valamely idegösszerű nyelv hangjaihoz hasonlíthatott.

Midőn az Orang-Outang az utóbbi tettel az ablakhoz közöledett, a tengerész vissza-vonult, s a villámhárítón gyorsan lecsuszva haza futott, remegve azon ténynek követ-közvényeitől, melynek tanuja volt. A szavak, melyeket az összezsúdló szomszédok hallot-tak, óakugyan a tengerészi voltak, melyek által borzasztó rémültében koblön könnyo-bíteni s az állat dühét lecsillapítani iparko-dott; s a másik tiszta, átható, világos hang az állat volt, mely távolról csak valamely idegösszerű nyelv hangjaihoz hasonlíthatott.

Csak kevés mondanivalóm van még. Az Orang-Outangnak ismét az ablakon kelle kibujnia és azt becsuknia, rövid idővel előbb, mintsem a szomszédok és a rendőrbiztos a szobába hatoltak. Később a tengerész által ismét befogatott, sa Jardin de Plantes igazgatójának adatott el, magas áron. A börtönben letartóztatott Le Bon, miután Dupin a dolog tulajdonképi összefüggését a hatóságokkal közlé, szibaddá tétetett, az utóbbiak azonban Dupin általimozgégyonítottésök fölötti nemtetszésüket nem tudták eléggé el-rojteni, s Dupinnal elég világosan és arrová-toték, hogy jobban fog nekik tetszeni, ha jö-vőben saját ajtaja előtt sör, ahelyett, hogy más hozzá nem tartozó ügyekkel foglalko-nik. De Dupin kivételé őket, s velem együtt örült az általa véghez vitt jó cselekedetnek.

ÜZLETI HIRNÖK.

MAGY-KANIZSA, július 20. A felt. katastrofa csakugyan bekövetkezett, a régi buza felomlott; szerencsére az áldott jó mennyiségű bú termésű gabonák piacunkon már mutatkozik, ámbár az új gabona magányos éltése még nem alkalmazható, mégis a piacunkon nagyon kedvelt, és miután még kevés készlettel rendelkezőnk, ára meglehetősen fűzetetik. Ajánljuk tehát a gazda közönségnek minél előbb nagyobb készletet előteremteni, mert ára nagyon is csökkenhet, gabonák általán csak kevés kivétellel ritka kiltűnek mondhatók. Nyílt üzleteink a nagy munkaidő következtében nagyon pang. Sertés és szarvasmarha keresé jön korakodás alá, gyümölcs és zöldség piacuk élénk, olcsó árért vásárolható. Jelenlegi árak alsó-ausztriai mérőként a helybéli piaccon: Buza 85—89 futó 4 frt 80 kr., 5 frt — kr. Rozs 78—79 futó 2 frt 80 kr., 3 frt 25 kr. Ku-

korica 84—85 futó 3 frt — kr. Árpá serfűzéshez való, 70—78 futó 5 frt. 30 kr. Zab 45—47 futó 1 frt. 60 kr. Pohánka első-rendű — frt — kr. Pászuly fehér, — frt — kr., tarka — frt — kr. Gubó első rendű mássája — frt — kr. Szilvapálinka 20 foku — frt — kr. hordóval együtt. Főrkőlypálinka 20 foku — frt — hordóval együtt. Méz — frt — kr. Borkó 26—27 frt. Nyersbörök — frt, ökör- és tehénbörök — frt. és busabörök — frt mássáuként. Borok. fehér és vörös (schiller) 1862- és 1865-ki — vidékünkben — termés 8 frt. — Villányi és szeg-sárdi fekete 1866. — frt. Uj hordó bor vörös (schiller) és fehér 4 frt 25 kr. Balatonmelléki borok 1863- és 1865-iki fehér — frt akónként. Viasz — frt — kr. Kész — frt — kr. Közönséges gyapjú határvidéki ára — frt. Fehér rongy ára 8 frt 50 kr. fekete 5—6 frt.

N.-kanizsai placi árak július 20. Boros itozója 14 kr. Lenosz itozója 14 kr. Bab itozója 4 kr. Köles ite. 8 kr. Burgonya mássája — frt — frt — kr. Marhahus fontja 17 kr. Juhhús fontja 10 kr. Sertés-hus fontja 24 kr. Szalonna mássája 32 frt — kr. Zsír fontja 40 kr. Lángliszt mássája 13 frt — kr. Zsomylyiszt mássája 11 frt — kr. Kenyéríté fontja 9 kr. Kukoricaliszt fontja 5.— kr. Arpadra fontja 20 kr. Kélekása fontja 10 kr. Rizkása fontja 20 kr. Paolaj fontja 60 kr. Repceolaj fontja 32 kr. Lonmagolaj fontja 40 kr. Uj bor itozója 10 kr. — Ó bor itozója 13 kr. Posti sör itozója 14 kr. Kautsai sör itozója 10 kr. Gabona-pálinka itozója 40 kr. Törköly-pálinka itozója 30 kr. Szilva-pálinka itozója 60 kr. Nyers fagygy mássája 20 frt. — kr. Öntöttfagygy-nyertya fontja 30 kr. Mártott fontja — kr. Szappan fontja 24 kr. 85 fontja 10 kr. Keményfa öle 7 frt — kr. Puhafa

80 frt — kr. Nyersfa öle — frt — kr. Faszék má-rója 35 kr. Szalma mássája — frt 80 kr. Szalma m. 30 kr. Kender fontja 40 kr. Len fontja 60 kr. Bécsi pénzfolyam július 28. 5% metaliqus 56.50; 5% nemz. kölcsön 59.—; 1860-ki álladalmi kölcsön 67.50; bankrészvények 87.25; hiteltételt rész-vények 184.50; London 128.20; oxút égje 125.75; arany darabja 6 frt 12 kr. Felolós szorokozó: Wajdits József.

Kanizsa, július 18.

A Zala-Somogyi Közlöny 18. számában „Városi levél“ című alatti cikkben megírtam, hogy az „Oedenburg-Kanizsaer Bote“ a n.-kanizsai városi tanács és képviselő-testületnek eljárása ellen felhozott koholmányra felvilágosítólag felelni fogok. Igéretemnek ezenel megfélelni óhajtván, mire annyival is inkább képes vagyok, minthogy alkalmam volt, mint több évi városi számadások felügyelő bizottmány elnöke bővebb ismereteket szerezni; mindezek előtt mint legnevezetesebb jegyzem fel azt, hogy városunk a nyomasztó adósságoktól tiszta, melylyel, úgy hiszem, hazánk városai közül kevés dícsérik, sőt mi több, városunk még roppant kiadásai mellett is active áll, mit f. é. május 30-án bezárt és a városi tanácsnak átadott bizottmányi munkánk is bizonyít, továbbá, hogy ha a (több évről be nem hajtott) városi és katonatiszti szállás-féle pótlék és a legelőbérből a lakosoknál künn levő 12.221 frt 58 kr. o. é. összeg rendszeren befizettetnék, ezen összeget a város övélszerű javításokra, de leginkább az elemi iskolák nagyobbitására fordíthatná.

De midőn a nép sem a hátralevő tartozását, sem pedig a folyó járandóságot törleszteni nem iparkodik, a városnak költségei azonban napról napra szaporodnak, csodálni nem kell, hogy pénztára annyira üresedik, hogy még a eseléseket sem képes havonként kielégíteni, annál kevesebb más kiadásokat fűdözni, pedig nem csekély feladat az, csak a városi hivatalnokok és szolgáltnak járó évi fizetésüket előteremteni, p. o.:

a) A városi bírótól kezdve az utolsó irnokig járó	frt	kr.
	8885	75
b) Az erdészeti személyzetnek	1000	—
c) 2 őrmester s 11 hajdunak	2568	—
d) Lámpa-felügyelő s 4 gyújtogatóknak	501	—
e) 11 éjjeli őrnök	440	—
f) Helybeli plébánia administratiojára 30 mérő búzán, 30 mérő rozson kívül	94	—
g) A hittanárért	350	—
kegyes rendű háznak iskolák igazgatójának, világi tanároknak, s rajz mesternek	4595	—
k) A vasárnapi iskolai tanároknak	292	—
l) Szekrestyés a törönyóra felhuzónak, városház helyiségeinek fűtés és tisztán tartásáért	314	—
m) Lámpa szerokért s kiskanizsai őrmester lakásérti bér	86	—
n) Gyepmesternek	56	75

Összesen 19447 50

Hozzá véve 13 szolgálta és 5 erdésznek ruházatját 1030 --

Mindössze 20477 50

mely összegnek fedezésére a város jövedelme nem elég, annál kevesebb, hogy fedezhesse az adót, mely 4150 ftra rug, a német-utcai Klinker uthoz fizetendő 900 ftot, a városi szegények segedelmére 1200 ftot, katonatiszti szállásokra és a transpális katonaság s tiszték szállási felülfizetés, városi épületek, templomok fenntartása, a város kivilágítása és többféle más kiadások, melyek a szokott évi költség felvetések szerint 37.423 ft. 90 kr-ra számíttatnak holott a városnak magán jövedelme csak 22.472 frt. 59 kr-ra terjed, kénytelen az előjáróság a felsőbb hatóság helyben hagyása mellett a kellő költségek fedezésére a direkt adóhoz aránylag 14951 f. 31 kr. pótlékot kivetni, és pedig oly kimélettel, hogy az adózó nép túl ne terheltessék, és mégis a városnak jó hire fenntartassék, a kellő fizetések, megtagadtatnak annyira, hogy a felvett kiadások sem fedeztetethetnek, annál kevésbé marad valami a város szállítására. De ferde felfogásokat hiesztelni és a népet tévutra vezetni nem hiányoznak oly egyének, kik tán magok úgy eselkednek, mint másokról itélnok, például a helybeli német lap, melyben az állított, miszerint a rendezett tanácsnak 3 évi fenntartása 30 ezer forintba került volna, melyről tett igéretemnél fogva következő felvilágosítást adhatok. Feltéve, hogy a városi tisztviselők fizetése 8835 ft. 75 krt tészen, melyben a törvényszéki személyzetnek fizetése is, hol az első helyet a városbíró, mint törvényszéki elnök foglalja el, kinek — igaz 1000 frt. fizetése van, de ezen fizetés nem számítható mint törvényszéki elnöknek, miután mint városbíró is illő fizetés illet meg, melyre nézve 600 frtnál kevesebb nem vehető fel, minél fogva fel kell tennünk, hogy

a törvényszéki elnöki fizetés	400	—
két törvényszéki tanácsosnak	1200	—
Helyettes főjegyzőnek	400	—
Két irnoknak	673	75
Egy szolgáltnak	186	—
Ennek ruházatja	60	—
Két szoba bére, fűtés, tisztán tartása, kivilágosítása, író szerek, postabér, mindannyit össze véve	540	—

Kerül tehát a törv. szék össze 3459 75

ebből tehát itélje meg az Oedenburg-Kanizsaer-Bote és számítsa ki jobban, mikép kerülhetett a helybeli törv. széki személyzetnek három évi fizetése 30 ezer forintba? Ezen kiszámítás folytán, melyért mindenkor kezeskedem, a t. oz. olvasó közönség győződjék meg, minő hitelt lehet a nevezett „Bote“ nevű lapnak adni? mely minden ferde koholmányt felvesz, és ezáltal az ugy is tévutra vezetett népet még jobban felingerli a város előjárósága ellen. — Hogyha a „Bote“ szerkesztője azt állította volna, miszerint N.-Kanizsa városának évenkénti kiadása 30 ezer forintot felülhalad, s ezt a város jövedelme fűdözni nem képes, ennél fogva mint már előbb említém, 14951 ft. 31 krt mint pótlékot a város lakosságára kivetni kénytelen — semmi megrovandót sem találtam volna kitételében; — mindazonáltal mégis némely felvilágosítást nem a Bote lapnak, hanem a közönségnek adni nem restelek, miszerint az előbb felszámolt városi bevételek, és kiadásokon kívül, Nagy-

Kanizsa városa maga	51066	27
adót, és vár. pótlékot	12903	33

frt. kr. fizet összesen 63969 60

ellenben Kis Kanizsa adót	8560	99
és városi pótlékot	2244	95

Összesen 10815 94

következve fizeti Kis-Kanizsa a közös adózásból csak a hetedik részét, — és mégis kik panaszkodnak mindegyre, hogy sok a fizetés, sok a költség, rosszul vezetik a városi gazdálkodást, mint a kiskanizsai lakosok; nem tekintik, hogy „a város“ határának jobb részét ők használják. Vegyük fel csak a legelőt, melyet potom áron birnak, holott Nagy-Kanizsának csak erdei és a várostól távol fekvő legelője van, a miért is azon lakosoknak, kik marháikból hasznot húzni akarnak, az uraságtól drága pénzen legelőt kell bérelni és még is alig aratja le a nagy-kanizsai földbirtokos gabnatermését, azonnal itt teremnek a kis-kanizsai marha eszaktok, le legeltetik mezeinket, nem tekintvén löhero, tengeri és más egyéb őszi veteményekben teendő károkat; még is, hogyha e csekély legelőbér fizetését a városi kamarás követeli, kinek van több a rágalmazóbb kifogása, mint számos Kis-kanizsai polgártársainknak, kik jelenleg is még az 1864, 1865-ik és 1866-ik évekre hátralevő legelőbérrel 1700 frton felül adóssak, ezt is úgy, mint a városi pótlékot fizetni vonakodnak.

Tekintsünk csak a kis-kanizsai szolgálatban lévő személyzeti fizetésekre, melyeket szintén a városi pénztarból nyerik, p. o.

	frt.	kr.
a) két tanácsos fizetése	500	—
b) egy őrmester	236	—
c) ennek lakásbére	60	—
d) három hajdu	558	—
e) ezeknek ruházatja	240	—
f) Egy erdész, ruházattal	170	—
g) Két tanító	1035	—
h) Futó	10	50
i) Harangozó	38	—

Összesen 2847 50

Ezeknek fedezésére fizet Kis-Kanizsa városi pótlékot 2244 95

melyeknek levonata után kivettszik, miszerint a nagy-kanizsai pótlékból hozzá kell adni 602 55

ezenek kívül terheli a nagy-kanizsai lakoságot még a katonai tisztai szállás felülfizetés, a kis-kanizsai középületek fenntartása, városbírói, jegyzői, adószedői, kamarási, szalásmesteri és eféle számos fizetések, anélkül, hogy a kiskanizsai lakosság is hozzá járulna — nem tekintve, hogy a köztehernek csak a hetedik részét viseli — még is vannak oly balfelfogású egyének, kik a város gazdálkodása ellen kigyót, békát kiabálnak, magukat hasonló s szolgálat után hajhászó egyének, de még egy német hírlapíró által is tévutra vezetni engedik és arról ábrándoznak, miként ők fogják meggondolatlan eljárással a várost rendezni és kormányozni! tanácsosabb lenne az értelmiséggel kezdet fogni, egyetértőleg városunknak korszellemi felvirágzását felkarolni, más városok nak példáját követni, gyámolítani, és ezáltal utódainknak jobb létet hálás emlékül visszahagyni.

TÁRNOK ALAJOS.